Mü'min Hanımlara Özel Uyarılar

﴿تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات﴾

[Türkçe-Turkish-تركي]

صالح بن فوزان الفوزان

Salih b. Fevzan el-Fevzan

ترجمة: محمد بشير إريارصوي

Terceme eden : M.Beşir Eryarsoy

2010 - 1431

islamhouse.com

ÖNSÖZ

Herşeyi takdir edip onu doğru yola ileten, erkeği ve dişiyi atılan bir nutfeden eşler olarak yaratan Allah'a hamd olsun.
Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur; O bir ve tektir, Onun ortağı yoktur. Başında da sonunda da hamd yalnız onundur.
Yine şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın kulu ve resûludur. O semaya yükseltilmiş, Rabbinin pek büyük âyetlerinden bazılarını görmüştür. Allah ona ve bir çok menkıbe ve üstün akıl sahibi olan ashabına, aile halkına çok çok salât ve selam eylesin.
Müslüman hanımın İslam dininde özel bir yeri vardır. Ona pek çok görevler verilmiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* özel olarak hanımlara bir takım direktifler vermiş; Arafat'taki (Veda haccı) hutbesinde onlar hakkında tavsiyede bulunmuştur. Bütün bunlar hanımlara her zaman gereken önemi göstermenin gerekli olduğunu göstermektedir. Özellikle şerefli konumundan etmek, yüksek mevkiinden indirmek için müslüman hanıma karşı savaşın açıldığı bu dönemde hanımlarımıza gereken önemi vermek gerekir. İşte bundan dolayı karşı karşıya bulunduğu tehlikelere karşı onları uyarmak ve onlara kurtuluş yolunu göstermek kaçınılmaz bir haldir.
Bu kitabın hanımlara has özel bir takım hükümleri ihtiva etmesi dolayısıyla bu yolda bir işaret taşı olacağını ümit ederim. Bu hususta bu basit bir katkıdır, imkân ölçüsünde gösterilmiş bir gayrettir. Bu kitap bu yolda atılmış bir ilk adımdır. Bundan sonra daha genel ve kapsamlı adımlar atılarak daha güzele ve daha mükemmele gidileceği umulur. Bu çalışmamız aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Genel hükümler
İkinci Bölüm: Kadının bedenî süslenmesi ile ilgili özel hükümler
Üçüncü bölüm : Ay hali, istihaza ve loğusalığa dair hükümler
Dördüncü bölüm: Giyinmeye ve örtünmeye dair özel hükümler
Beşinci bölüm: Kadının namazı ile ilgili özel bazı hükümler
Altıncı bölüm: Cenazelere dair hükümler arasında kadına has hükümler
Yedinci bölüm: Oruç ile ilgili kadına dair hükümler
Sekizinci bölüm: Hac ve umre ibadetinde kadına has hükümler
Dokuzuncu bölüm: Evliliğe ve evliliğin sona erdirilmesine dair hükümler
Onuncu bölüm: Kadının şeref ve haysiyetini, iffetini koruyan bazı hükümler

Prof. Dr. Salih el-Fevzân

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL HÜKÜMLER

1. İslamdan Önce Kadının Konumu:

“İslam’dan önce” tabiri ile özel olarak Arapların, genel olarak da bütün yeryüzündeki insanların yaşadıkları cahiliye dönemi kastedilmektedir. Bu dönemde insanlara gelen Peygamberlerin ardı arkası kesilmiş, yollar seçilmez olmuştu. Hadis-i şerifte belirtildiği üzere Allah onlara bir nazar etmiş, Araplarıyla Arap olmayanlarıyla –kitap ehlinden geriye kalmış bir azınlık dışında- hepsine gazap etmiştir. Bu dönemde kadın, genellikle- Arap toplumunda- karanlık bir dünyanın içinde yaşıyordu. Araplar kız evlatlara sahip olmaktan hoşlanmıyorlardı. Kimileri onu toprağın altında diri diri gömer, kimileri ise zelil ve aşağılık bir hayat sürsün diye onu hayatta bırakır, ona dokunmazdı. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
“Onlardan birine kız çocuğu müjdesi verilince pek öfkeli olarak yüzü simsiyah kesilir, kendisine verilen kötü müjdeden ötürü kavminden gizlenir, aşağılanmayı göze alarak onu alıkoysun mu yoksa onu diri diri toprağa mı gömsün (şaşırır kalır)? Bak verdikleri hükümleri ne kadar kötüdür!” (en-Nahl, 16/58-59)
“Diri diri gömülen kız çocuğa hangi günahtan dolayı öldürüldü, diye sorulacağı zaman…” (et-Tekvir, 81/8-9)
Diri diri gömülen kız çocuğu (el-mev’ûde): Toprağın altına gömülerek öldürülen kız çocuğu demektir. Eğer bu kız diri diri gömülmekten kurtulup hayatta kalırsa o vakit oldukça aşağılık bir hayat sürerdi. Yakınlarının malları ne kadar çok olursa olsun, kendisi ne kadar muhtaç ve fakir bulunursa bulunsun yakınlarından kalan mirastan hiç bir pay alamazdı. Çünkü onlar mirası erkeklere verirler, kadınları mirastan mahrum ederlerdi. Hatta kadın, ölen kocasının miras malı kabul edilirdi. Pek çok sayıda kadın bir tek erkeğin eşi olarak yaşardı. Çünkü o dönemlerde erkeklerin evlenebilecekleri kadın sayısı için herhangi bir sınır yoktu. Bundan ötürü karşı karşıya kaldıkları sıkıntılar, haksızlıklar ve tazyikler hiç kimse tarafından önemsenmezdi.

2. İslam’da Kadının Durumu

İslam gelince kadının üstündeki bu haksızlıkları kaldırdı. Ona insanlık çerçevesinde sahip olduğu itibarını geri verdi. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *“Ey insanlar, Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık.”* (el-Hucurat, 49/13) Yüce Allah insanlığın başangıcı noktasında kadının erkeğin ortağı olduğunu söz konusu etmektedir. Tıpkı yapılan ameller karşılığında verilecek mükâfat yahut cezada erkek ile aynı durumda olduğu gibi.
“Erkek olsun, kadın olsun kim mümin olduğu halde salih amel işlerse biz şüphesiz ona çok güzel bir hayat yaşatırız” (en-Nahl, 16/97)
“Ta ki Allah münafık erkeklerle münafık kadınları, müşrik erkeklerle müşrik kadınları azaplandırsın” (el-Ahzab, 33/ 73)
Yüce Allah, ölen kocanın miras malları arasında kadının miras malı kabul edilmesini şu buyruğuyla haram kılmıştır:
“Ey iman edenler, kadınları zorla miras almanız size helâl değildir” (en-Nisa, 4/19)
Böylece İslâm, kadının bağımsız bir kişiliğe sahip olduğunu teminat altına almış, onun miras alınan bir mal değil; mirasçı olduğunu ortaya koymuş ve ölen yakınlarının malından kalan mirasta da kadına bir hak ayırmıştır. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
“Baba ve anne ile yakın akrabaların bıraktıklarından erkekler için bir pay, yine baba ve anne ile yakın akrabaların bıraktıklarından kadınlar için – o maldan az veya çok olsun- farz kılınmış bir pay vardır” (en-Nisa, 4/7)
“Çocuklarınız hakkında Allah size şöyle emrediyor: Erkeğe iki dişinin payı kadar (veriniz). Eğer kadınlar ikiden fazla iseler mirasın üçte ikisi onlarındır. Şayet kız bir tek ise mirasın yarısı onundur.” (en-Nisa, 4/11)
Ve ister kız ister kız kardeş ister zevce olarak kadının mirasçılığı ile ilgili diğer hükümler …
Allah azami dört kadın ile evlenilebileceğini tesbit etmiş ve bu hususta eşler arasında mümkün olan adaleti yerine getirme şartını koşmuş, onlarla maruf ölçüler içerisinde geçinmeyi farz kılmıştır:
“Onlarla iyi geçinin!” (en-Nisa,4/19)
Yüce Allah mehri kadına ait bir hak olarak tesbit etmiş, bu hakkı ona gönül hoşluğu ile bağışladığı kısmı müstesnâ, eksiksiz olarak vermeyi emretmiştir:
“Kadınlara mehirlerini hoşnutlukla verin. Bununla beraber gönül hoşluğu ile onun bir kısmını size bağışlarlarsa onu da afiyetle yiyin” (en-Nisa, 4/4)
Yüce Allah hanımı kocasının evinde emredici, yasak koyucu bir çoban, çocuklarının başında bir âmir olarak tesbit etmiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmaktadır:
“Kadın kocasının evinde bir çobandır ve güttüklerinden sorumludur.” Ayrıca onun nafakasının ve giyiminin maruf ölçüler çerçevesinde karşılanmasını kocaya bir görev olarak vermiştir.

Kadının Haysiyetini Ve Haklarını Elinden Almak İsteyen Günümüzdeki İslam Düşmanları Ve Onların Maşaları:

İslam'ın hatta insanlığın düşmanı olan günümüz kafirleri, münafıkları ve kalplerinde hastalık bulunan kimseler müslüman kadının elde ettiği şeref, haysiyet, üstünlük ve himayeden rahatsız olmuşlar ve bundan dolayı kin gütmüşlerdir. Çünkü İslam düşmanı kafir ve münafıklar kadını yıkıcı bir araç haline getirmek, kendisi vasıtasıyla zayıf imanlılar ile serkeş bir takım duygulara sahip kimselerin; galeyana gelmiş arzu ve isteklerini doyuracakları bir av haline getirmek istemektedirler. Tıpkı yüce Allah'ın şu buyruğunda olduğu gibi:
"Şehvetlerine uyanlar ise sizin büyük bir sapıklığa düşmenizi isterler." (en-Nisâ, 4/27)
Kalplerinde hastalık bulunan müslümanlar ise, kadının şehvet pazarlarında ve şeytani duyguya sahip kimseler nazarında sergilenen ucuz bir mal, gözlerinin önünde güzel görünümü ile zevk alacakları açık bir meta olmasını yahutta çirkin emellerini gerçekleştirebilecek bir hale düşmesini isterler. Bundan dolayı erkeklerle yan yana çalışmak için evinden kadını çıkarmaya yahut da hastahanede bir hemşire olarak, uçakta bir hostes olarak, karma eğitim yapılan sınıflarda öğrenci ya da öğretmen olarak, sahnede bir oyuncu, şarkıcı olarak, çeşitli medyatik araçlarda spiker ya da benzeri bir görevde bulunarak, sesiyle, görüntüsüyle fitneye düşüren açık bir görüntüye sahip bir halde erkeklere hizmet verecek bir konuma gelmesi için özel gayret harcadılar. Pornografik dergiler genç kızların aklı çelen çıplak fotoğraflarını yayınlayarak dergilerinin satılması ve pazarlanması için bir araç edindiler. Bazı tüccarlar ve bazı iş yeri sahipleri ise bu resimleri kendi mallarının pazarlanması için bir araç olarak kullandılar. Çünkü onlar bu resimleri sundukları mallarına ve ürünlerine koydular. İşte bu yanlış uygulama sebebiyle kadın evindeki gerçek görevinden uzaklaştırılmış oldu. Bunun neticesinde kocaları çocuklarını eğitmek, evlerinin işlerini düzene koymak için yabancı kadınlar getirmek zorunda kaldı. Bu ise pek çok fitnelerin ortaya çıkmasına ve büyük kötülüklerin meydana gelmesine sebep oldu.
Bizler aşağıdaki ilkelere uyulmak şartıyla kadının evinin dışında çalışmasına karşı değiliz:
1- Kadının böyle bir iş yapmaya ihtiyaç duyması, yahut da toplumda bu işleri yapacak erkeklerin bulunmaması sonucu kadının çalışmasına gerek duyulması.
2- Bu işlerini temel görevi olan evdeki işini yerine getirdikten sonra yapması.
3- Erkeklerden uzak bir ortamda kadınların öğretmenlik, doktorluk yahut da hastabakıcılık gibi işleri yapması.
4- Kadının dini emirleri öğrenmesine de engel yoktur. Hatta bu farzdır; gerek duyacağı dini bilgileri öğrenmelidir. Bu öğrenim kadınların bulunduğu bir ortamda olmalıdır. Mescit ve benzeri yerlerdeki derslere katılmasında ve erkeklerden ayrı tesettür içerisinde bulunmasında bir sakınca yoktur. Bu İslam'ın ilk dönemlerinde hanımların riayet ettiği şartlar çerçevesinde olacaktır. Çünkü onlar o dönemde çalışıyor, öğreniyor ve mescitlerde bulunuyorlardı.

İKİNCİ BÖLÜM KADININ BEDENSEL SÜSLENMESİNE AİT HÜKÜMLER

1- Kadının, kendisine has fıtrî bir takım hasletlere riayet etmesi gerekir. Tırnaklarını kesmesi ve buna gereken dikkati göstermesi ona yakışan bir şeydir. Çünkü tırnakların kesilmesinin sünnet olduğu hususunda ilim adamları icma etmişlerdir. Diğer taraftan bu, ilgili hadis-i şerifte varid olmuş fıtratın özellikleri arasında yer alır. Tırnakların kesilmesi temizlik ve güzelliktir. Uzamaya terkedilmeleri, şekli bozukluklara sebep olduğu gibi, yırtıcı hayvanlara benzetir. Tırnakların altında kirlerin birikmesine sebep olur, suyun tırnakların altına ulaşmasına engel teşkil eder. Bazı kadınlar kafir kadınları taklit ederek ve sünneti bilmediklerinden tırnak uzatma belâsına kapılmış bulunmaktadırlar.
Kadının koltuk altı ve etek kıllarını izale etmesi sünnettir. Çünkü bu hususta varid olmuş bir hadis vardır. Ayrıca bu bir güzelliktir. Daha güzel olanı bunun her hafta yapılması yahut da kırk günden daha uzun süre bırakılmamasıdır.
2- Saçları, kaşları hususunda yerine getirilmesi istenenler, yasaklar, kınalanmak ve saçı boyamanın hükmü:
a- Müslüman hanımlardan saçlarını uzatmaları istenilmektedir. Zaruret olmaksızın saçını traş etmesi haramdır. Hicaz Müftülerinden Şeyh Muhammed İbrahim şöyle demiştir: Kadınların saçlarını traş etmeleri caiz değildir. Çünkü Nesai'nin Sünen'inde senedini de zikrederek Ali *radıyallahu anh*'dan rivayet ettiği hadis bunu gerektirmektedir. Aynı hadisi el-Bezzar senedini kaydederek Müsned'inde Osman *radıyallahu anh*'dan, İbn Cerir de senedini kaydederek İkrime *radıyallahu anh*'dan rivayet etmiş bulunmaktadır. Bu hadiste şöyle demektedirler: Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* kadının saçını traş etmesini yasaklamıştır. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'den yasak (nehiy) buyruğu nakledilecek olursa onun aksine bir başka rivayet varid olmadığı sürece haram olmayı gerektirir. Molla Ali el-Kari Mişkat şerhi el-Mirkat'ta şöyle der: "Kadının saçını traş etmesini yasaklamıştır" diye buyurulması; kadınlar için örüğün şekil ve güzellik bakımından erkekler için sakal gibi oluşundan dolayıdır…[1]
Süslenmek amacıyla saçını uzatan kadın, saç bakımını yapamıyorsa, saçın fazla olması ona sıkıntı veriyorsa kısaltmasında sakınca yoktur. Nitekim Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra hanımlarından bazıları böyle yapıyordu. Çünkü onlar Peygamber'in vefatından sonra süslenmeyi terketmiş ve saçlarını uzatmaya ihtiyaçları kalmamıştı.

[1] Muhammed b. İbrahim, Mecmûu'l-Fetava, II, 49

Kadının, kafir ve fasık kadınlara yahut erkeklere benzemek maksadıyla saçlarını kesmesinin, haram olduğunda şüphe yoktur. Genel olarak kafirlere benzemek haram olduğu gibi kadınların erkeklere benzemeye çalışmaları da yasaktır. Süslenmek maksadıyla da olsa bu durum uygun görülmemiştir. Hocamız Şeyh Muhammed Emin eş-Şankiti *(Allah'ın rahmeti üzerine olsun)* "Advau'l-beyan" adlı eserinde şunları söylemektedir: "Bir çok yerde uygulanır bir örf haline gelen kadının hemen hemen köklerine yakın yerden başının saçlarını kesmesi bir batıcı gelenek olup müslümanların hanımlarının ve hatta İslam'dan önce Arap kadınlarının yaptıklarına aykırı bir iştir. Bu da din, ahlak ve görünüş ve buna benzer hususlarda genel bir musibet halini alan sapmalardan bir tanesidir," Daha sonra: "Peygamberin hanımları saçlarını bir tutam kalıncaya kadar kısaltırlardı" şeklinde rivayet edilen hadisle ilgili olarak şu cevabı vermektedir: Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in hanımlarının en güzel süsleri saçlarıydı. O hayatta iken güzel görünecek şekilde süslenirlerdi. Vefatından sonra ise saçlarını kısaltmışlardır. Çünkü onlara ait özel bir hüküm vardır ve bu hususta yer yüzündeki hiç bir kadın onlarla ortak bir özellik taşımaz. Bu da onların evlenmekten büsbütün ümitlerinin kesilmesi ve böyle bir şeyi ümit etmeyecek şekilde ondan tamamıyla ümit kesmeleri idi. Onlar Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* dolayısıyla ölünceye kadar evlenmekten alıkonulmuş, iddet bekleyen hanımlar gibiydiler. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Sizin Allah'ın resulune eziyet vermeniz de ondan sonra zevcelerini nikahlamanız da olacak bir şey değildir. Çünkü bu Allah'ın yanında çok büyük bir iştir." (el-Ahzab, 33/53)
Erkeklerden büsbütün ümit kesmek ise başka bir sebep dolayısıyla helal olmayan bazı ziynetlerin helal kılınmasına ruhsat mahiyetinde bir sebep olabilir…"[2]
O halde müslüman hanımın saçlarını koruması ona gereken itinayı göstermesi ve onu bir kaç örük yapması gerekir. Başının üstünde toplaması yahut da arka tarafına salması caiz değildir. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye *Mecmûu'l-fetava*'sında[3] şöyle demektedir: "Nitekim bazı hayasız kadınlar saçlarını tek bir örük yaparak saçlarını omuzları arasından salmaktadırlar" demektedir.
Hicaz Müftüsü Şeyh Muhammed İbrahim de şöyle demektedir: Bu dönemde bazı müslüman hanımların yaptıkları saçı tek bir yerden ayırıp onu arka tarafta yahut batılı kadınların yaptığı gibi başının üstünde toplamaya gelince; bu kafir kadınlara benzeme özelliğini taşıdığından dolayı caiz değildir. Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan nakledilen uzunca bir hadiste şöyle denilmektedir: Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Cehennem ehlinden iki grup vardır ki henüz onları göremiyorum: Bunlar beraberlerinde inek kuyruklarını andıran ve kendileriyle insanlara vurdukları kamçılar bulunan bir topluluk ile giyinmiş fakat çıplak, meyleden ve meylettiren, başları zayıf deve hörgüçlerini andıran kadınlardır. Bu kadınlar cennete girmeyecekleri gibi kokusunu da almayacaktır ve şüphesiz cennetin kokusu şu kadar ve şu kadar mesafeden alınır."
Hadisi Müslim rivayet etmiştir. Bazı ilim adamları Peygamberin "meyleden ve meylettiren" buyruğunu onların "mila taraması" şeklinde taranmaları diye açıklamıştır. Bu da kötü kadınların taranma şeklidir. Bunlar başkalarını da bu şekilde tararlar. Bu aynı zamanda batılı kadınların ve onların izinden giden kadınların taranma tarzıdır.[4]
Aynı şekilde müslüman kadının ihtiyaç olmaksızın başını tıraş etmesi ya da kestirmesi de yasaktır. Bir başka saçı ona eklemesi de yasaktır. Çünkü Buhari ile Müslim'de: "Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* saç ekleyeni de ekleteni de lanetlemiştir" denilmektedir. Saç ekleyen (vâsile): saçına başkasının saçını ekleyendir. Saç ekleten (mustavsile) ise, kendisine bu uygulama yapılan kimsedir. Bunun yasak oluş sebebi ise bundaki gerçeğe uymayan iştir. Haram kılınan saç ekleme türlerinden birisi de bu dönemde peruk takmaktır. Buhari, Müslim ve başkalarının rivayetine göre Muaviye *radıyallahu anh* Medine'ye geldiği sırada bir hutbe vermiş ve bir top saç yahut da kesilmiş bir miktar saç çıkartıp şöyle demiştir: Sizin hanımlarınız ne diye başlarına böyle bir şey ekliyorlar? Ben Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'i şöyle buyururken dinledim: *"Bir kadın başına başkasının saçını koyacak olursa mutlaka bu bir yalan (iftira) olur."* Peruk ise baş saçını andıran sentetik bir saçtır ve bunu giymek bir yalandır.
b- İster traş etmek, ister kesmek, isterse de kısmen ya da tamamen ortadan kaldıracak herhangi bir maddeyi kullanmak suretiyle, kaşları kısmen ya da tamamen almak, müslüman hanıma haramdır. Çünkü bu Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* 'in, yapanı lanetlediği "nams" denilen iştir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* nams yapan ve yaptıran kadınları lanetlemiştir. (en-Nâmisa) kendi kanaatine göre süs olsun diye kaşlarını kısmen ya da tamamen alan; nams yaptıran (mutenamise); kendisine bu uygulamanın yapıldığı kadındır. Bu şeytanın Âdem oğullarına emretmeyi taahhüt ettiği "Allah'ın yaratmasını değiştirmek" türünden bir şeydir. Nitekim yüce Allah onun: *"Ve yine onlara Allahın yarattığını değiştirmelerini emredeceğim"* (en-Nisa, 4/119) dediğini bize nakletmektedir.
Sahih hadiste İbn Mesud *radıyallahu anh*'ın şöyle dediği rivayet edilmektedir
"Allah dövme yapan kadına da, yaptıran kadına da, kaşlarını alana da aldırana da, güzelleşmek için dişlerini incelten ve yüce Allah'ın hilkatini değiştiren kadınlara da lanet etmiştir."

[2] Şankiti, Advau'l-Beyân, V, 98-601 Erkek, bu işi yapması için karısına emir veriyorsa, kadının onun emrine itaat etmesi caiz değildir çünkü yaratıcıya isyan hususunda hiç bir yaratılmışa itaat edilmez.
[3] XXII, 145.
[4] Mecmu'u fetava eş-şeyh, II,47 ayrıca bk. Şeyh Hammud et-Tuveyciri, el-Îdah ve't-Tebyîn, s.85

Daha sonra şöyle devam etmektedir "Ben Allah Resulu'nun lanetlediği kimseyi, bu hüküm yüce Allah'ın kitabında olduğu halde, lanetlemeyeyim mi?" O bu sözleriyle yüce Allah'ın *"Peygamber size neyi verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan kaçının"* (el -Haşr, 59/7) buyruğunu kasdetmektedir.
İbn Kesir bunu Tefsirinde[5] zikretmektedir. Günümüzde bir çok kadın büyük günahlardan olan bu tehlikeli âfete mübtelâ olmuş durumdadır. Öyle ki artık kaşları aldırmak günlük zaruri işlerden birisi haline gelmiştir. Böyle biri işi yapmasını emretmesi halinde müslüman bir kadının kocasına itaat etmesi caiz değildir.
c- Aralarında az miktar boşluklar meydana gelsin diye, törpülemek suretiyle güzelleşmek için dişlerini birbirinden ayırmak işlemi, müslüman kadına haramdır. Ancak dişlerin çirkin bir görünümü bulunur ve bu çirkinliği gidermek için bir takım düzeltmeler yapmaya gerek varsa yahut da dişlerde çürüme söz konusu olup bundan dolayı, tedavi maksadıyla dişlerde törpülenmeye ihtiyaç duyulursa bunda sakınca yoktur. Böylesi bir iş, tedavi kabilinden ve bir çirkinliği gidermek türündendir. Bu da uzman bir hanım doktor vasıtasıyla yapılır.
d- Müslüman hanımın vücuduna dövme yaptırması haramdır. Çünkü Peygamber *aleyhisselam* dövme yapan kadına (el-vaşime) yaptıran kadına (el-müstevşime) lanet okumuştur. Dövme yapan kadın, ele ya da yüze iğne batırıp sonra da o yeri sürme yahut mürekkep ile doldurandır. Dövme yaptıran da kendisine bu uygulamanın yapıldığı kadındır. Bu da haram bir uygulama olup büyük günahlardan biridir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* bu işi yapan yahut kendisine yaptıran kadına lanet etmiştir. Lanet ise ancak büyük günahlardan biri hakkında söz konusu olur.
e- Hanımların kına kullanmalarının ve saçlarını boymalarının hükmü:
- Kına yakmak: İmam Nevevi *el-Mecmu* adlı eserinde (I/123) şunları söylemektedir: Ellerin ve ayakların kınalanmasına gelince; bu husustaki meşhur hadisler dolayısı ile evli hanımlar için müstehabdır . Nevevi bu ifadeleriyle Ebu Davud'un rivayet ettiği şu hadise işaret etmektedir: Bir hanım Aişe *radıyallahu anha*'ya kına yakmaya dair bir soru sormuş o da: Bunda bir sakınca yoktur. Fakat ben hoşlanmıyorum. Çünkü habibim Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* kokusundan hoşlanmıyordu" demiştir. Bu hadisi Nesai de rivayet etmiştir. Yine Âişe *radıyallahu anha*'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bir kadın perde arkasından elindeki bir mektubu Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'e uzattı. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* elini geri çekerek: *"Bilemiyorum bu bir erkek eli mi yoksa kadın eli mi"* dedi: kadın: "Hayır bir kadın elidir" deyince şöyle buyurmuştur: *"Eğer bu bir kadın eli ise senin tırnaklarını (rengini) değiştirmen gerekirdi."* Bununla kınayı kasdetmektedir. Hadisi Ebu Davud ve Nesai rivayet etmiştir. Fakat kadın, tırnakları üzerinde donarak tabaka teşkil edip taharete engel olan herhangi bir şeyle tırnaklarını boyamaz[6]
- Kadının saçlarını boyamasına gelince eğer bu ağaran saçları boyamak türünden ise saçlarını siyahın dışında bir renkle boyar. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* genel olarak saçları siyaha boyamayı yasaklamıştır. İmam Nevevi *Riyazu's-Salihin* adlı eserinde[7] "Kadına ve erkeğe saçlarını siyaha boyamanın yasaklanışı bölümü" diye bir başlık açtığı gibi *el-Mecmu* adlı eserinde[8] şöyle demektedir: Saçları siyaha boyama hususunda erkek ile kadın arasında bir fark yoktur. Bizim mezhebimizin görüşü budur.
Kadının siyah olan saçlarını başka bir renge boyamasına gelince; benim görüşüme göre bu caiz değildir. Çünkü buna gerek yoktur. Çünkü saç için siyah renk bir güzelliktir, değiştirilmesini gerektiren bir kötü görünüm değildir. Ayrıca böyle bir iş yapmak kafir kadınlara benzemektir .
Kadının adete uygun bir şekilde altın ve gümüş süs eşyaları kullanması mübahtır. Bu hususta ilim adamlarının icmaı vardır. Ancak süslerini mahrem olmayan erkeklere göstermesi caiz değildir. Aksine özellikle evin dışında ve erkeklerin kendisini görmelerine maruz kalması hallerinde süs eşyalarını göstermesi caiz değildir. Çünkü süs eşyalarını açmak bir fitnedir. Ayrıca kadına elbisenin altında ayaklarındaki süs eşyalarının seslerini işittirmesi yasaklanmış bulunmaktadır.[9] O halde açıkça görülen süs eşyasının durumu ne olabilir?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AY HALİ, İSTİHÂZA VE LOĞUSALIĞA DAİR BAZI HÜKÜMLER

1- Ay Hali Hükümleri

Sözlükte : "Hayd" akmak demektir, şer'an ise belli vakitlerde kadının rahminin dip taraflarından çıkan bir kandır. Bu herhangi bir hastalık ya da rahatsızlık sebebiyle gelmez, aksine yüce Allah'ın Âdemin kızlarının yaratılışında takdir ettiği bir şeydir. Allah bu kanı rahimde çocuğun hamilelik döneminde beslenmesi için yaratmıştır. Daha sonra çocuğun doğumu akabinde bu süte dönüşür. Eğer kadın hamile ya da süt emziren birisi değil ise, bu kanın gidecek bir yeri olmadığından dolayı belli vakitlerde dışarı çıkar ve bu adet ya da ay hali diye bilinir.

[5] II, 359 Darü'l-Endelüs baskısı'nda
[6] Bu gün manikür diye adlandırılan boya gibi
[7] s. 626.
[8] I, 324.
[9] Yüce Allah: *"Gizledikleri ziynetleri bilinsin diye de ayaklarını (yere) vurmasınlar"* (en Nisa 24, 31) buyurmaktadır.

Kadının Ay Hali Yaşı

Çoğunlukla kadının ay hali olduğu asgari bir yaşı olur ve elli yaşına kadar devam eder. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Kadınlarınız arasından ay halinden kesilmiş olanlarla asla ay hali olmamışların (iddetleri) hakkında şüphe edersiniz…" (et-Talak, 64/4)
Burada ay hali olmayan kadınlardan kasıt, elli yaşına gelmiş olanlardır. Ay hali olmamışlardan kasıt ise dokuz yaşına gelmemiş olanlardır.

Ay Hali Olan Kadın İle İlgili Hükümler

1- Kadın ay hali iken onunla ferc yoluyla ilişkiye girmek haramdır. Çünkü yüce Allah: *"Sana ay halinden sorarlar, de ki: 'O bir rahatsızlıktır. Onun için ay halindeyken kadınlardan ayrı durun. Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendiler mi o zaman Allah'ın size emrettiği yerden onlara varın. Gerçekten Allah çokça tevbe edenleri de sever, çok temizlenenleri de sever"* (el-Bakara, 2/222) diye buyurmaktadır.
Bu haramlık hali kadın ay halinden kesilip bundan dolayı gusletmesine kadar devam eder. Çünkü yüce Allah: *"Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendiler mi o zaman Allah'ın size emrettiği yerden onlara varın"* diye buyurmaktadır.
Ay hali olan kadının kocası, fercinden cima etmesi dışında hanımından her şekilde istifade etmesi mübahtır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*: "Cima dışında her şeyi yapabilirsiniz" diye buyurmuştur. (Hadisi Müslim rivayet etmiştir).
2- Ay hali olan kadın ay hali olduğu süre içerisinde oruç tutmaz, namaz kılmaz. Bu haldeyken bunları yapması haramdır. Bu halde iken bu ibadetlerin işlenmesi sahih değildir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Kadın ay hali olduğu vakit namaz kılmayı ve oruç tutmayı bırakmıyor mu?"*[10]
Ay hali olan kadın temizlendikten sonra orucun kazasını yapar. Fakat namazın kazasını yapmaz. Çünkü Âişe *radıyallahu anha* şöyle demiştir: "Bizler Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* hayata iken ay hali olurduk. Orucun kazasını yapmamız emrolunur, fakat namazın kazasını yapmamız emredilmezdi."[11]
Aradaki farka gelince -doğrusunu en iyi bilen Allah'tır- namaz tekrarlanan bir ibadettir. Bu husustaki zorluk ve sıkıntı sebebiyle kaza edilmesi vacip değildir, oruç ise böyle değildir.
3- Ay hali olan kadının arada bir engel bulunmaksızın Mushafa doğrudan dokunması haramdır. Çünkü yüce Allah: *"Ona ancak tertemiz olanlar el değdirir"* (el-Vakıa, 56/79) diye buyurmuştur. Ayrıca Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın Amr b. Hazm'a yazdığı mektubunda: *"Mushaf'a da ancak temiz olan bir kimse el değdirebilir"*[12] buyurmuştur. Bu insanlar tarafından kabul ile karşılanan bir iş olduğundan adeta mütevatir rivayete benzer. Şeyhü'l-İslam İbn Teymiyye – Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demektedir: Dört mezhep imamının görüşüne göre mushafa ancak taharetli olan kimse el değdirebilir. Ay hali olanın, Kur'an'a el değdirmeksizin Kur'an okuyabileceği hususunda ilim ehli arasında görüş ayrılığı vardır. İhtiyata daha uygun olan unutacağından korkması gibi bir zaruret hali olması dışında, Kur'an okuyamayacağıdır. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.
4- Ay hali olan kadının Beytullahı tavaf etmesi haramdır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Âişe *radıyallahu anha* ay hali olunca şöyle demiştir:"Hacc eden kimsenin yaptığı her işi yap; şu kadar var ki temizleninceye kadar Beyti tavaf etme!" [13]
5- Ay hali olan bir kadının mescitte kalması haramdır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Ben ay hali olana da cünübe de mescitte kalmayı helal kılmıyorum."[14]
Yine şöyle buyurmuştur:
"Mescit, ay hali olana da cünüp olana da helal değildir"[15]
Bununla birlikte orada kalmaksızın mescitten geçip gitmesi caizdir. Çünkü Âişe *radıyallahu anha*'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* bana *"mescitten seccadeyi ver"* buyurdu Ben: "Ben ay haliyim" deyince: *"Senin ay hali olman senin elinde olan bir şey değildir"* diye buyurdu.[16]
Ay hali olan hanımın tehlil, tekbir, tesbih, dua gibi meşhur zikirleri yapması ile sabah akşam uyumak isterken uyanırken yapılacağı varid olmuş meşru duaları okuması da sakıncasızdır. Ayrıca tefsir, hadis ve fıkıh gibi ilim kitapları okumasında da bir sakınca yoktur.

[10] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[11] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[12] Hadisi Nesai ve başkaları rivayet etmiştir.
[13] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[14] Ebu Davud.
[15] İbn Mace
[16] el-Munteka adlı eserde I, 140. Bu hadisi Buhari dışında diğer kütüb-i sitte sahipleriyle İmam Ahmed rivayet etmiştir, demiştir.

Kadının Gördüğü Sarılık Ya Da Bulanıklığın Hükmü:

Sarılık, sarıya çalan irini andıran bir şeydir. Bulanıklık ise bulanık kirli suya benzer. Kadından bulanıklık ya da sarılık ay hali sırasında görülecek olursa o bunları ay hali olarak değerlendirir ve bu hallerde de az önce geçen ay hali hükmünü alırlar. Eğer adet vakti dışında bu renkler görülecek olursa kadın bunları itibara almaz, kendisini temiz olarak kabul eder. Çünkü Umm Atiyye şöyle demiştir: "Biz temizlikten sonra bulanıklığı ve sarılığı bir şey saymazdık." Hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir. Buhari de bunu "temizlikten sonra" ifadesi olmadan rivayet etmiştir. Böyle bir hadis, hadis ilmi ehline göre merfu hadisi hükmündedir. Çünkü bu Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* 'in bir takriri olarak değerlendirilir. Bu hadisten anlaşılan da şudur: Ay halinden temizlenmeden önce görülen bulanıklık ve sarılık ay hali olup onun hükmünü alırlar.

Kadın Ay Halinin Sona Erdiğini Nasıl Anlar

Kadın ay halinin sona erdiğini şu iki alametten birisi ile bilebilir:
Birinci alamet: Beyaz akıntının gelmesidir: Bu ay hali kanı akabinde gelen beyaz bir sudur, kireç suyunu andırır. Bazen beyazın dışında bir renkte de olabilir, kadınların hallerine göre değişiklik arzedebilir.
İkinci alamet ise kuruluktur. Bu da kadının fercine bir bez ya da bir pamuk parçası sokup çıkardıktan sonra bunun, kan, bulanıklık ya da sarılık gibi üzerinde herhangi bir iz bulunmaksızın kuru halde çıkması demektir.
Ay hali sona eren kadının yapması gerekenler
Ay hali olan kadının bu durumu sona erdiğinde gusl etmesi gerekir. Bu da bütün vücudunda taharet niyetiyle suyu kullanması ile olur. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Ay halin başladı mı namazı bırak bitti mi gusl et ve namazı kıl."[17]
Gusl etme şekli şöyledir : Namaz ve benzeri bir ibadet için hadesi kaldırmayı yahut da temizlenmeye niyet eder, sonra: Bismillah, deyip bütün vücuduna su döker. Saçlarının diplerini ıslatır. Ancak saçlarını -örük ise- çözmesi gerekmez. Sadece su ile ıslatır. Şayet su ile birlikte sidr yahut temizleyici maddeler kullanacak olursa bu da güzeldir. Üzerinde misk yahut başka bir hoş koku bulunan bir pamuk parçası alıp guslettikten sonra fercine koyması mustehaptır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* bunu Esma'ya emretmiştir.[18]
Ay hali yahut loğusa kadın güneş batımından ya da tan yeri ağarmasından önce temizlenirse nelere dikkat eder
Ay hali yahut loğusa kadın güneş batımından önce temizlenirse o günün öğle ve ikindi namazını kılmalıdır. Tan yeri ağarmadan önce temizlenirse o gecenin akşam ve yatsı namazını kılmalıdır. Çünkü özür halinde ikinci namazın vakti, diğer birinci namazın da vaktidir.
Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye, fetvalarında[19] şunları söylemektedir: "Bundan dolayı Malik, Şafii ve Ahmed gibi ulemanın cumhuru (çoğunluğu) eğer ay hali olan kadın günün sonunda temizlenecek olursa, öğle ve ikindi namazlarını birlikte, şayet gecenin sonunda temizlenecek olursa akşam ve yatsı namazlarını birlikte kılar, demişlerdir. Nitekim bu görüş Abdurrahman b. Avf, Ebu Hureyre ve Abdullah b. Abbas'tan da rivayet edilmiştir. Çünkü vakit özür halinde her iki namaz için ortaktır. O halde günün sonunda temizlenecek olursa öğle namazının vakti devam ediyor demektir; bundan dolayı öğleyi ikindiden evvel kılar. Şayet gecenin sonunda temizlenecek olursa özür halinde akşam namazı devam ediyor demektir. Bundan dolayı yatsıdan önce akşamı kılar…"
Şayet namaz vakti girdikten sonra ay hali veya loğusa olursa tercih edilen görüşe göre; vaktinin başına yetiştiği fakat namazını kılamadan ay hali ya da loğusalığının başladığı o namazı kaza etmez. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[20] bu mesele hakkında şunları söylemektedir:
"Delil bakımından daha kuvvetli görülen, Ebu Hanife ve Malik'in mezhebidir. Bunlara göre herhangi bir yükümlülüğü yoktur. Çünkü kaza namazı ancak yeni bir emir ile vacip olur. Burada ise onun kaza etmesini gerektiren yeni bir emir yoktur. Diğer taraftan o caiz olan bir tehirde bulunarak namazını kılmayı ertelemiştir. Bu bakımdan onun herhangi bir kusurlu davranışı söz konusu değildir. Uyuyan ya da unutan bir kimse de aynı şekilde her ne kadar kusurlu değil ise de, onun yaptığı bir kaza kılmak değildir. Aksine onun kılacağı namaz uyandığı ya da hatırladığı vakit vaktinde kılınan bir namazdır …"

2- İstihaza ve Hükümleri:

İstihaza, âzil diye adlandırılan bir damardan sızıntı şeklinde zamanı dışında kanın akması demektir. İstihazalı kadının durumu ay hali kanının istihaza kanına benzemesinden ötürü müşkil bir durumdur. Kan böyle bir kadından sürekli yahut çoğunlukla akmakta ise bu kadın hangisini ay hali kanı kabul edecek, hangisini istihaza kanı kabul edecek bundan dolayı orucu ya da namazı terk etmeyecek? Bu sebeple istihazalı kadın hakkında temiz kadınların hükümleri muteberdir. Buna göre istihaza kanı gören kadının üç hali söz konusudur:

[17] Hadisi Buharî rivayet etmiştir.
[18] Bunu Müslim rivayet etmiştir.
[19] XXII, 434.
[20] XXIII, 335

Birinci hal: Onun istihaza musibetine uğramadan önce bilinen bir adetinin olması halidir. Yani istihazalı hale düşmeden önce mesela ayın başında ya da ortasında beş ya da sekiz gün ay hali oluyordu. Böylelikle ay hali günlerinin sayısını ve vaktini bilmiş oluyordu. Böyle bir kadının adeti kadar ay hali kabul edilir, namazı ve orucu bırakır ve onun hakkında ay hali hükümlerine dikkat edilir. Adeti sona erdi mi gusleder namaz kılar geriye kalan kanı istihaza kanı olarak değerlendirir .Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Umm Habibe'ye şöyle demiştir: *"Daha önce adetin seni alıkoyduğu kadar bekle; sonra gusl et ve namaz kıl"*[21] Yine Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Ebi Hubeyş kızı Fatıma'ya şöyle demiştir:
"Şüphesiz ki bu (kan sızdıran) bir damardır, ay hali değildir. Ay hali vakti geldi mi namazı terk et."[22]
İkinci hal: Şayet böyle bir kadının bilinen bir adeti bulunmayıp fakat kanı siyah yahut katı yahut özel bir kokusunun bulunması gibi adet kanı niteliğini taşımak suretiyle diğerinden ayırd edilebiliyor; diğer kanı ise kırmızı, kokusuz ve katı olmamak suretiyle ay hali kanının niteliklerini taşımadığı için ay hali kanından ayırt edilebiliyorsa, bu durumda ay hali kanı niteliklerini taşıyan kanı adet kanı olarak kabul eder ve bu süre zarfında namazı bırakır, oruç tutmaz. Bunun dışında gelen kanları istihaza kabul eder ve ay hali kanı niteliklerini taşıyan kanın akmasının sona ermesi ile birlikte gusleder, namaz kılar, oruç tutar ve temiz kabul edilir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Ebu Hubeyş kızı Fatıma'ya şöyle demiştir:
"Ay hali kanı bilinen siyah bir kandır. İşte o vakit namaz kılma! Eğer diğer kan görünürse o zaman abdest al namaz kıl!"[23]
Bu hadisten anlaşıldığına göre istihazalı olan kadın kanın niteliklerine itibar eder ve bu nitelikler ile ay hali kanı ile diğerlerini ayırır ve değerlendirir.
Üçüncü hal: Eğer kadının bildiği bir adeti ve ay hali kanının diğerlerinden ayırd edici nitelikleri yoksa, bu durumda kadın çoğunlukla görülen süre olan her aydan altı ya da yedi günü ay hali olarak kabul eder. Çünkü kadınların çoğunlukla görülen adeti budur. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Cahş kızı Hamne'ye şöyle demiştir: "Bu, şeytandan gelen bir tekmedir. Sen altı ya da yedi gün ay hali olduğunu kabul et; sonra gusl et. Artık bu süreyi bitirdin mi yirmi dört veya yirmi üç gün namaz kıl, oruç tut. Böyle yapman senin için yeterlidir. Diğer kadınların ay halinde olduğu gibi sen de böylece yap.[24]
Geçen açıklamalardan çıkan sonuç şudur: Adeti olan bir kadın adetine göre hareket eder. Kanları birbirinden ayıran kadın bu ayırdetmeye göre tutumunu belirler. Bu iki durumda da olmayan bir kadın altı ya da yedi gün ay hali olduğu kabul edilir. İşte böylece bu hususta Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* den istihaza hakkında varid olmuş üç ayrı sünnet uygulaması bir arada değerlendirilmiş olmaktadır.
Şeyhü'l-İslam İbn Teymiyye şöyle diyor: "Alamet olarak kabul edilenler altı tanedir: Eğer adet var ise bu en güçlü alamettir. Çünkü aslolan ay halinin durumudur. Ayırd edici özelliklere gelince, siyah ve kötü kokan katı kanın ay hali kanı olması kırmızı kana göre daha uygundur. Kadınların çoğunluğunda görülen kanı muteber kabul etmeye gelince, aslolan kişinin daha genel ve çoğunlukla görülen kişiler gibi değerlendirilmesidir. İşte bu üç alamet, gerek sünnet gerekse konu ile ilgili olayların değerlendirilmesi sureti ile delil teşkil etmektedir." Daha sonra İbn Teymiyye bu hususta kabul edilen diğer alametleri söz konusu etmekte ve şunları söylemektedir: "Bu husustaki görüşlerin en doğru olanı ise, sünnet-i seniyyede gelmiş olan alametlere itibar etmek, bunların dışındakileri göz önünde bulundurmamaktır…"

İstihazalı Kadının Temiz Kabul Edildiği Hallerde Uyması Gereken Hususlar:

1- Daha önce açıklandığı üzere muteber kabul edilen ay halinin sona ermesi ile birlikte gusletmesi gerekir.
2- Her namaz vaktinde fercinden çıkan kanı izale etmek için fercini yıkar ve çıkış yerine çıkan kanı engelleyecek şekilde pamuk veya benzeri bir şey koyar; onun düşmesini engelleyecek şekilde onu bağlar. Sonra her namazın vaktinin girişi ile birlikte abdest alır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* istihazalı kadın hakkında şöyle buyurmuştur: *"Ay hali olduğu günlerde namazı bırakır, sonra gusleder, sonra da her namaz vakti için abdest alır."*[25] Yine Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Ben sana o yere koymak üzere pamuğu tavsiye ederim."* Bugün için piyasada bulunan tıbbi gereçler kullanılabilir.

3- Loğusalık (Nifas) ve Hükümleri:

Nifas (loğusalık) doğum ve sonrası dolayısı ile rahimden inen bir kandır. Bu da hamilelik döneminde rahimde kalıp dışarı çıkmayan kanın geri kalan bölümleridir. Kadın doğum yaptı mı bu kan peyderpey dışarı çıkar. Doğum belirtileri ile birlikte doğumdan önce kadının gördüğü kan da nifas (loğusalık) kanıdır. Fukaha bu süreyi doğumdan önce iki ya da üç gün olarak belirlemişlerdir. Çoğunlukla görülen bunun doğum ile birlikte görülmeye başlandığıdır. Muteber olan ise insanın hilkatinin açık seçik ortaya çıktığı doğum halidir. İnsanın hilkatinin

[21] Hadisi Müslim rivayet etmiştir.
[22] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[23] Ebu Davud ve Nesai rivayet etmiş, İbn Hibban ve Hakim sahih olduğunu belirtmişlerdir.
[24] Bu hadisi İbn Mace dışında kütüb-i sitte sahipleri rivayet etmiş, Tirmizi sahih olduğunu söylemiştir.
[25] Hadisi Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace rivayet etmiş olup Tirmizi hasen hadistir, demiştir.

açıkça ortaya çıktığı müddet seksen bir gün, azamisi ise üç aydır. Eğer bu süreden önce kadın düşük yapacak olup bununla birlikte kan da husule gelirse, buna itibar etmez. Bundan ötürü namazını, orucunu bırakmaz. Çünkü bu bozuk bir kandır ve bir akıntıdır. Dolayısıyla bu durumdaki kadının hükmü mustahazanın hükmü gibidir.
Loğusalığın çoğunlukla görülen azami süresi kırk gündür. Bu ya doğum ile birlikte başlar yahut da az önce geçtiği gibi doğumdan iki ya da üç gün öncesinden başlar. Çünkü Ümm Seleme *radıyallahu anha* rivayet ettiği hadiste şöyle buyurmaktadır: "Resulullah hayatta olduğu dönemde loğusa kadın kırk gün beklerdi."[26]
Tirmizi ve başkalarının naklettiklerine göre ilim adamları bu hususta icma etmişlerdir. Kan çıkmasının kesilmesi suretiyle eğer kırk günden önce temizlenecek olursa o vakit kadın gusleder ve namazını kılar. Çünkü loğusalık kanının asgari sınırı yoktur. Zira bu hususta onu sınırlayan bir delil gelmemiştir. Kırk günü tamamladığı halde kan çıkması kesilmeyecek olursa, eğer bu süre adetine tesadüf etmişse bu bir ay halidir. Eğer adetine rast gelmiyor ve yine akmaya devam edip kesilmiyor ise, o takdirde bu bir istihaza kanıdır. Ondan dolayı kırk günden sonra ibadetini terk etmez. Kırk günden fazla devam eder de bu sürekli devam etmeyip adet haline de tesadüf etmemişse, bu gibi halde görüş ayrılıkları söz konusudur.

Nifas (Loğusalık) İle İlgili Hükümler

Loğusalığın hükümleri aşağıda görüldüğü gibi ay hali hükümlerine benzer:
1- Ay hali olan kadın ile ilişki kurmak haram olduğu gibi loğusa kadın ile de ilişki kurmak haramdır; ancak bunun dışında ondan faydalanmak mübahtır.
2- Loğusa kadının oruç tutması, namaz kılması yahut Beytullahı tavaf etmesi –ay hali olan kadında olduğu gibi- haramdır.
3- Loğusa kadının Kur'an'a el değdirmesi ve -unutmaktan korkması hali dışında- Kuran okuması –ay hali olan kadın gibi- haramdır.
4- Loğusa kadının loğusalık süresi ile tutamadığı oruçları –ay hali olan kadın gibi- kaza etmesi icab eder.
5- Loğusa kadının loğusalığının sona ermesi halinde -ay hali olan kadına farz olduğu gibi- gusletmek farzdır.
Buna dair delillere gelince:
Ümm Seleme *radıyallahu anha* dedi ki: Loğusa kadın Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın döneminde kırk gün oruç tutmadan, namaz kılmadan otururdu."[27]
Mecduddîn İbn Teymiyye el-Münteka'da[28] şöyle demektedir: "Derim ki: Hadiste kırk güne kadar oturması emredilirdi, demektir. Böylece bu hususta varid olmuş haberin yalan olması önlenmiş olmaktadır. Zira herhangi bir çağda bütün hanımların loğusalık ya da ay halindeki adetlerinin birbiri ile aynı olması imkânsızdır."
Ümm Seleme *radıyallahu anha*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in hanımlarından herhangi bir hanım loğusalık halinde kırk gün beklerdi de ona loğusalık döneminde kılmadığı namazları kılmasını emretmezdi."[29]
Loğusanın kanı kırk gün bitmeden kesilir, sonra bu süre içerisinde tekrar gelirse:
Loğusa kadının kanı kırk günden önce kesilir kadın da gusledip namaz kılar oruç tutar sonra da kırk gün dolmadan tekrar kan görmeye başlarsa sahih olan bunun da loğusalık kanı olarak değerlendirileceğidir. Bu durumda kadın bu süreyi bekler ve aradaki temizlik halinde tuttuğu orucu sahih kabul edilir, onu kaza etmez. Bunun için Şeyh Muhammed b. İbrahim'in Fetvalarına (II, 102)[30] ve Şeyh Abdülaziz b. Baz'ın Mecelletü'd-da've tarafından basılan fetvaları (I, 44) ile İbn Kasım'ın Şerhü'z-zad'e yaptığı haşiyesi (I, 405) ile Kadınlardan Akan Tabii Kanlar[31] (s. 55-56) ve el-Fetava es-Sa'diye (s. 137)'ye bakınız.

Kanların Sebebi

Şeyh Abdurrahman b. Sa'dî şöyle demektedir: "Geçen bu açıklamalardan açıkça anlaşıldığına göre loğusalık kanının sebebi doğum yapmak, istihaza kanının sebebi hastalık ya da benzeri bir sebeple gelen arızi bir kan, ay hali kanının sebebi ise asli kan olduğudur. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır."[32]

Ay Hali Kanının Akmasını Önleyen İlaç Almak

---

[26] Hadisi Tirmizi ve başkaları rivayet etmiştir.
[27] Hadisi Nesai dışında kütüb-i sitte sahipleri rivayet etmiştir.
[28] I, 184
[29] Hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir.
[30] Fakat şunları söylemektedir: "Orucu kaza eder ancak namazı kaza etmez." Bu ise genel bir ifade olup aradaki temizlik dönemlerinde tuttuğu oruçları mı kaza edecektir, tekrar kan görmeye başladıktan sonra tutmadığı oruçları mı kaza edecektir, açıklamamıştır. Muhtemelen maksat bu son husustur.
[31] Bu eserin yazarı Şeyh Muhammed b. Salih el-Useymîn'dir
[32] bk. İrşadu uli'l-Ebsari ve'l-Elbâb, s. 24

Eğer kadının sağlığına zarar vermeyecek ise ay hali kanının akmasını önleyen ilaçları almakta kadın için bir sakınca yoktur. Ancak bu ilaçları almanın neticesinde ay hali olmazsa namaz kılar, oruç tutar, Beytullahı tavaf eder; bu ibadetleri diğer temiz kadınların ibadetleri gibi sahihtir.

Düşük Yapmanın Hükmü

Müslüman hanım, sen yüce Allah'ın senin rahminde yarattığı hamilelik hususunda şer'an kendisine güvenilen emin bir kimsesin. O bakımdan onu sakın gizleme! Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Eğer Allah'a ve âhiret gününe iman etmişlerse Allah'ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri onlara helal değildir." (el-Bakara, 2/228)
Rahmindeki hamileliği düşürmek ve ondan herhangi bir yolla kurtulmak için sakın bir takım yollara başvurmaya kalkışma! Yüce Allah eğer hamilelik halinde oruç sana zor geliyorsa yahut karnındaki yavruya zarar verecekse ramazan ayında oruç açmana müsaade etmiştir. Bu asırda yaygınlık kazanan düşük yapma operasyonları haram bir uygulamadır. Eğer karnındaki yavruya ruh üflenmiş ve düşük yapmak sebebiyle ölmüş ise bu Allah'ın haksız yere öldürülmesini haram kıldığı bir canı öldürmek olarak değerlendirilir. Yüce Allah buna bağlı olarak miktarı hususundaki farklı açıklamalar ile birlikte diyetin ödenme gereği açısından cezâi sorumluluk hükümlerini de ortaya koymuş bulunmaktadır. Bazı imamlara göre bu noktada keffaret ödemek gerekir ki bu da mümin bir köle azad etmektir. Buna imkan bulamayan bir kimse arka arkaya iki ay oruç tutar. Kimi ilim adamı bu uygulamaya küçük mevûde (çocuğu diri diri gömmek) adını vermiştir. Şeyh Muhammed İbrahim, Fetvalarında[33] şöyle demektedir: "Gebe kalınan yavruyu düşürmek için yapılan işler, öldüğünden emin olunmadıkça caiz değildir. Eğer öldüğü tahakkuk ederse caiz olur…"
Büyük ilim adamları komisyonu meclisinin 20.6.1407 tarihli ve 140 numaralı kararında şu hususlar yer almaktadır:
1- Şer'i bir gerekçe olmadıkça ve oldukça dar sınırlar çerçevesi dışında değişik aşamalarında hamile kalmış kadının cenini düşürmesi caiz değildir.
2- Eğer hamilelik birinci aşaması olan ilk kırk gün içerisinde ise ve eğer bu süre zarfında cenini düşürmekten maksat çocukların eğitiminde zorlanmak yahut onların geçim ve öğrenim masraflarını karşılayamamaktan korkmak ya da gelecekleri adına endişe etmek yahut eşlerin sahip oldukları çocuklarla yetinmesi gibi bir gerekçe ile yapılsa, bu caiz değildir.
3- Gebelik alaka (embriyo) yahut bir çiğnemlik et döneminde olup, hamileliğin devamı halinde ölümünden korkulacak şekilde annesinin tehlikeye düşeceğine dair güvenilir bir doktorlar heyetinin kararı bulunmadıkça; cenini düşürmek caiz değildir. Caiz olabilmesi için ayrıca annenin sağlığı için tehlike teşkil eden bütün hususları önlemek ve gerekli bütün yolları denemek gerekir.
4- Ceninin annesinin karnında kalması, ölümüne sebep teşkil edeceğine dair güvenilir uzman doktorlardan bir heyetin kararı bulunmadıkça üçüncü aşamadan ve hamileliğin dört ayını tamamlamasından sonra cenini düşürmek helal olamaz; doktorların bu kararının uygulanabilmesi için ayrıca ceninin hayatını kurtarmak için gerekli bütün yolların da denenmiş olması gerekir. Bu şartlar çerçevesinde ceninin düşürülmesine ruhsat verilmesinin sebebi ise, iki zarardan büyük olanını önlemek ve iki faydanın büyük olanını gerçekleştirmek içindir.
Meclis geçen bu kararları tesbit etmekle birlikte Allah'a karşı takvalı olmayı ve bu hususta emin olunacak şekilde gerekenin yapılmasını da tavsiye eder. Başarı Allah'tandır, Peygamberimiz Muhammed'e ve onun aile halkına ve ashabına salât ve selâm olsun.
Faziletli ilim adamı Muhammed b. Useymin'in "Kadınlardan Gelen Tabii Kanlar" adlı risalesinde şunlar söylenmektedir: "Şayet cenini düşürmekten kasıt onu yok etmek ise eğer bu ruhun ona üflenişinden sonra geçekleşmiş ise haram olduğunda hiç bir şüphe yoktur. Çünkü bu haksızca bir canı öldürmektir. Öldürülmesi haram olan bir canı öldürmek ise Kitap, Sünnet ve icma ile haramdır."[34]
İmam İbnu'l-Cevzî, *Ahkamu'n-nisa* adlı eserinde[35] şunları söylemektedir: "Nikâhtan amaç çocuk sahibi olmak olduğuna göre ve her sudan çocuk olmadığına göre cenin oluştuktan sonra artık maksat gerçekleşmiş olur. Buna göre onu kasden düşürmeye kalkışmak evlilikten gözetilen hikmet maksadına aykırıdır. Eğer bu iş hamileliğin ilk döneminde olur ise ve ruhun üflenmesinden önce gerçekleşmişse bunda büyük bir günah vardır. Çünkü artık cenin mükemmelliğe doğru ilerlemekte ve tamam olmak yolunu tutturmuş bulunmaktadır. Şu kadar var ki kendisine ruh üflenmiş olana nisbetle günahı daha azdır, eğer kadın ruh taşıyan cenini kasden düşürecek olursa bu da mümin bir kimseyi öldürmek gibidir. *"Diri diri gömülen kız çocuğa 'hangi günahtan dolayı öldürüldü' diye sorulduğu zaman…"* (et-Tekvir, 81/8-9) diye buyrulmaktadır".
O halde müslüman hanım! Hangi maksatla olursa olsun böyle bir suçu işlemeğe kalkışma! Bu husustaki saptırıcı propagandalara akla ya da dine dayanmayan batıl geleneklere aldanma.

[33] XI, 151.
[34] bk. a.g.e. s. 60.
[35] s. 108-109.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM GİYİM VE HİCABA DAİR HÜKÜMLER

1- Müslüman Hanımın Şer'î Giyiminin Niteliği:

1- Müslüman hanımın elbisesinin, mahremi olmayan erkeklere karşı bütün bedenini örtecek bir şekilde olması gerekir. Mahremlerinin önünde ise ancak yüzü, elleri ve ayakları gibi açması adet olarak görüle gelmiş yerlerini açar.
2- Elbisenin, arkasından teni gözükmeyecek şekilde şeffaf olmayıp örttüğünü kapatması, setredici olması gerekir.
3- Elbisenin, kadının organlarının hacmini dışa vuracak kadar dar olmaması gerekir. Müslim'in Sahih'inde Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* den şöyle dediği rivayet edilmiştir:
"Cehennem ehlinden henüz görmediğim iki grup insan vardır. (Bunların biri) giyimli fakat çıplak, meyleden ve meylettiren, başları deve hörgüçlerini andıran kadınlardır. Bunlar cennete girmezler, kokusunu da almazlar. Diğeri ise beraberlerinde inek kuyruklarını andıran kamçılar bulunan ve onlarla Allah'ın kullarını döven erkeklerdir."
Şeyhü'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[36] şunları söylemektedir: "Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* efendimizin *"giyinmiş fakat çıplak"* sözleri kadının kendisini örtmeyecek elbiseler giyinmesi diye açıklanmıştır. Böyle bir kadın elbise giyiniyor gibidir, amma gerçekte çıplaktır. Mesela tenini gösteren ince elbise yahut ta kalçaları, kolları ve buna benzer yaratılışının organlarını açığa çıkartan dar elbise gibi. Gerçek şu ki, kadının giyimi onu örten, bedenini ve organlarının hacmini, kalın ve geniş olduğundan ötürü göstermeyen giyimdir…"
4- Kadın giyiminde erkeklere benzemeye çalışmamalıdır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* erkeklere benzemeye çalışan kadınlara ve yine kadınlar arasından erkek kılıklarına giren kadınlara lanet etmiştir. Giyim noktasında kadının erkeğe benzemesi ise her toplumun kendi örfüne göre, tür ve nitelik itibari ile erkeğe özgü olan elbiselerinde erkeğe benzemeğe çalışmasıdır. Şeyhül-İslam İbn Teymiyye Fetvalarında[37] şunları söylemektedir: "Buna göre erkek ile kadın elbisesi arasındaki fark, erkekler için elverişli olan ile kadınlar için elverişli olanın ayırd edilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu da erkeklere ve kadınlara uygun olan giyim çeşidinin belirlenmesi ile ilgilidir. Bu da erkeklerin giymekle emrolundukları şeyle kadınların giymekle emrolundukları tarza uygun olandan ibarettir. Kadınlar süslenmeksizin, ortada görünmeksizin örtünmek ve tesettüre bürünmekle emrolunmuşlardır. Bundan dolayı kadınlar ezan okunurken, telbiye getirirken seslerini yükseltmeleri, Safa ile Merve'nin üstüne kadar çıkmaları, erkeklerin elbiselerini çıkardıkları gibi ihramda elbise çıkarmaları ile emrolunmamışlardır. Erkek başını açmakla alışılmış elbiseleri giyinmemekle emrolunmuştur. Alışılmış elbiseler ise onun azalarına göre biçilmiş olan elbiselerdir. O bakımdan ihramlı olan erkek gömlek pantolon bornoz ayakkabı gibi şeyler giymez." Daha sonra şunları söylemektedir: "Kadına gelince ona herhangi bir elbise çeşidi yasaklanmış değildir. Çünkü kadınlar örtünmekle ve tesettürle emrolunmuşlardır. Bunun aksine iş yapması onun için meşru değildir. Ancak peçe takması ve eldiven giyinmesi (ihramda) yasaktır. Çünkü organın ölçülerine göre bir elbise çeşididir ve böyle bir elbiseye de ihtiyacı yoktur."
Daha sonra onun yüzünü bunun dışındaki şeylerle örteceğini söz konusu etmekte ve sonunda şunları söylemektedir: "Erkek ile kadının erkeği kadınlardan ayırdedecek şekilde elbiseleri arasında fark olmasının kaçınılmaz olduğu ortaya çıktığına, kadınların giyecekleri elbiselerde onun maksadını gerçekleştirecek şekilde tesettür ve örtünme niteliğinin bulunmasının zorunluluğu anlaşıldığına göre bu bahsin de asıl ilkesi böylece ortaya çıkmış bulunmaktadır. Eğer elbise çoğunlukla erkek elbisesi ise kadına bunu giymenin de yasaklandığı anlaşılmaktadır." Sonra da şunları söylemektedir: "Eğer elbisede az örtmek ve erkeğe benzerlik bir arada bulunacak olursa bu iki sebepten dolayı böyle bir kıyafet yasaktır. Doğrusunu en iyi bilen Allahtır…"
5- Kadın süslenerek dışarıya çıkanlardan sayılmaması için evinden dışarıya çıktığı vakit, elbisesinde dikkatleri çekecek şekilde süs bulunmamalıdır.

2- Hicap

Hicabın manası kadının bedenini mahremlerinden olmayan erkeklere karşı saklamasıdır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Dışarıda kendiliğinden görünen kısmı hariç, süslerini göstermesinler. Baş örtülerini de yakalarının üzerine indirsinler, ziynetlerini eşlerinden, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından… başkasına sakın göstermesinler." (en-Nur, 24/31)
Yine yüce Allah bir başka yerde şöyle buyurmaktadır:
"Hanımlarından ihtiyacınız olan bir şeyi istediğinizde onlardan perde arkasından isteyin." (el-Ahzab, 33/53)

[36] XXII, 146.
[37] XXII, 148-149 ve 155.

Hicabtan maksat, duvar kapı ya da elbise gibi kadını setreden herhangi bir şeydir. Ayetin lafzı her ne kadar Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in hanımları hakkında varid olmuş ise de hükmü bütün mümin kadınlar hakkında umumidir. Çünkü yüce Allah: *"Bu sizin kalbiniz için de onların kalpleri için de daha temizdir"* (el-Ahzab, 33/53) buyruğu ile bu hükmün gerekçesini açıklamaktadır. Bu ise umumi bir gerekçedir. Gerekçesinin (illetinin) genel olması hükmünün de genel oluşunun delilidir. Ayrıca yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Ey Peygamber, zevcelerine, kızlarına ve müminlerin hanımlarına de ki: Cilbablarını üzerlerine giyinsinler." (el-Ahzab, 33/59)
Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye Fetvalarında[38] şunları demektedir: "Cilbab ise baştan aşağı örten örtüdür. İbn Mesud ve başkaları buna rida genel olarak halk izar adını verirler. Bu da kadının başını ve vucudunun diğer bölümlerini örten büyük izar (örtü) dır. Ebu Ubeyde ve başkaları kadının bu cilbabı başının üst tarafından indirip sarkıtacağını ve ancak gözünü açığa çıkartacağını nakletmektedirler. Nikab da bu kabildendir…"
Kadının mahremi olmayan kimselere karşı yüzünü örtmesinin vacip oluşunun, sünnetten bir delili de Âişe *radıyallahu anha*'nın rivayet ettiği şu hadistir: O dedi ki: "Binekliler, -biz Resulullah ile birlikte ihrama girmiş bulunuyorken- yanımızdan geçip giderlerdi. Bizim hizamıza geldiklerinde her birimiz cilbabını başından yüzünün üzerine doğru sarkıtırdı; yanımızdan geçip gittiklerinde de yüzümüzü açardık."[39]
Kadının mahremi olmayanlara karşı yüzünü örtmesinin farz olduğuna dair Kur'an ve sünnetten deliller pek çoktur. Bu hususta müslüman kız kardeşim, sana Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'nin Namazda *Hicab ve Giyim* isimli eserine ve Şeyh Abdülaziz b. Abdullah b. Baz'ın *Hicab* risalesine Şeyh Hammud b. Abdullah et-Tuveyciri'nin, *es-Sârimu'l-meşhur ale'l-meftunine bi's-sufur* adlı eserine Şeyh Muhammed b. Salih el-Useymin'in *Hicab* risalesine bakmanı tavsiye ederim. Bu eserlerde yeteri kadar gerekli bilgiler yer almaktadır.
Müslüman kız kardeşim; şunu bil ki, görüşleri tercih edilen görüş olmamakla birlikte ilim adamları arasında sana yüzünü açmayı mübah kılanlar, bu hususta fitneden emin olma kaydını da getirmişlerdir. Erkeklerde olsun kadınlarda olsun dini duygunun azaldığı bu dönemde özellikle fitneden emin olunamaz. Ayrıca haya azalmış, fitne propagandacıları çoğalmış, kadınlar yüzlerine türlü ziynetleri koymak bakımından oldukça uzmanlaşmışlardır. Bu ise fitneye davetiye çıkartan bir husustur. O bakımdan müslüman kadın sen bundan alabildiğine sakınmalısın. Allah'ın izniyle fitneden koruyan hicabı bırakmamalısın. Eskiden olsun günümüzde olsun muteber İslam alimlerinden, içine düştükleri bu fitneleri, bu hallerini mübah kılan hiç bir kimse yoktur. Kimi müslüman kadını hicap konusunda münafıklık yolunu seçmektedir. Eğer bunlar hicaba bağlı bir toplumda iseler kendileri de örtünürler. Hicabı öngörmeyen bir toplumda iseler bunlar da bırakırlar. Kimisi eğer umumi bir yerde ise örtülüdür, fakat bir mağazaya yahut hastahaneye girdi mi yahut mesela bir kuyumcu ile yahut kadın elbiseleri diken bir terzi ile konuştu mu yüzünü kollarını adeta kocasının ya da mahremlerinden birisinin yanındaymış gibi açıverir. Ey bu şekilde hareket eden hanımlar, Allah'tan korkunuz! Hatta biz kimi kadınların dışarıdan gelen uçaklarda açık, ancak uçak bu toprakların havaalanlarından herhangi birisine indiği vakit örtündüklerini gördük. Sanki hicap dinin şer'i hükümlerinden değil de adetmiş gibi bir hale geldi.
Müslüman hanım, hicap seni kalpleri hasta ve insanların köpekleri mesabesindeki kimselerin zehirli bakışlarından korur; alevli umutların sana bağlanmasını engeller. O bakımdan örtünmeye sımsıkı sarıl! Onu elden bırakma! Örtüye savaş açan yahut da onun değerini küçülten maksatlı propagandalara iltifat etme! Çünkü bunlar yüce Allah'ın: *"Şehvetlerine uyanlar ise sizin büyük bir sapıklığa düşmenizi isterler."* (en-Nisa, 4/27) buyruğunda olduğu gibi, senin kötülüğünü isterler.

BEŞİNCİ BÖLÜM KADININ NAMAZI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Müslüman hanım kardeşim, namazını vakitlerinde kılarak, şart, rükün ve vaciplerini eksiksiz olarak yerine getirmek suretiyle gereken dikkati göster. Yüce Allah müminlerin annelerine hitaben şöyle buyurmaktadır:
"Namazı dosdoğru kılınız, zekatı veriniz, Allah'a ve Resulune itaat ediniz" (el-Ahzab, 33/33) Bu aynı zamanda bütün müslüman hanımlara bir emirdir. Namaz İslam'ın esaslarının ikincisidir. Namaz İslamı ayakta tutan bir direktir. Namazı büsbütün terk etmek dinden çıkartan bir küfürdür. Erkek olsun kadın olsun namaz kılmayan kimsenin dini müslümanlığı söz konusu değildir. Şer'i bir mazeret olmadan namazı vaktinden sonraya bırakmak, namazı kaybetmek onu boşa çıkarmak demektir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Bunlardan sonra ise namazı zayi eden arzularına uyan bir kavim geldi. İşte onlar cehennem ile karşılaşacaklardır. Tevbe eden… müstesna." (Meryem, 19/59-60)
Hafız İbn Kesir Tefsirinde müfessirlerin önderi sayılan bir grup kimseden namazı zayi etmenin, vakti çıktıktan sonra namazın kılınması sureti ile olacağını söylediklerini nakletmiştir. Karşı karşıya kalacakları ğayy (meâlde: cehennem), onların karşılaşacakları hüsran diye açıklamıştır. Bu cehennemde bir vadidir, diye de açıklanmıştır.
Kadının namazında erkeklerden farklı bir takım hükümler vardır. Bu hükümleri aşağıdaki şekilde açıklayabiliriz:

---
[38] XXII, 110-111.
[39] Hadisi Ahmed, Ebu Davud ve İbn Mace rivayet etmiştir.

1- Kadın için ezan okumak ve kamet getirmek sorumluluğu yoktur. Çünkü ezan için sesin yükseltilmesi söz konusudur. Kadının sesini yükseltmesi ise caiz değildir. Ezan okuması, kamet getirmesi ise sahih değildir. el-Muğni'de[40]: "Bu hususta bir görüş ayrılığı olduğunu bilmiyoruz" denilmektedir.
2- Kadının bütünü namazda avrettir. Ancak yüzü, elleri ve ayakları hususunda görüş ayrılığı vardır. Bütün bunlar ise onu görecek mahrem olmayan bir kimsenin bulunmaması halinde söz konusudur. Eğer onu mahremi olmayan bir kimse görülebilecekse namazın dışında vücudunu erkeklerden örtmesi gibi namazda da örtünmesi gerekir. Namaz kılarken başını, boynunu ve ayaklarının üst tarafı dahil olmak üzere vücudun geri kalan her tarafını örtmesi gerekir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmaktadır:
"Yüce Allah, ay hali olmaya başlamış bir kadının namazını baş örtüsü olmadıkça kabul buyurmaz."[41]
Başörtüsünden kasıt ise başı ve boynu örten örtüdür. Umm Seleme'den rivayete göre o, Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'e: Bir kadın gömlek ve başörtüsü ile fakat altta elbisesi olmaksızın namaz kılabilir mi diye sormuş; Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* : *"Eğer giyindiği gömleği ayaklarının üstünü de örtüyor ise (olur),"* demiştir.[42]
İki hadis bir arada kadının namazı esnasında başını ve boynunu örtmesinin zorunlu olduğunun delilidir. Nitekim Âişe *radıyallahu anha*'nın rivayet ettiği hadis bunu ifade etmektedir. Yabancı bir kimsenin kendisini görmediği hallerde de yüzünü açması mübahtır. Çünkü bu hususta ilim ehlinin icmaı vardır. Şeyhü'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[43] şunları söylemektedir: "Hanım tek başına namaz kılacak olursa başını örtmekle emrolunmuştur; namazın dışında ise evinde başını açabilir. Namazda ziynet edinmek Allah'ın hakkıdır. Bundan dolayı kimse Beytullahı çıplak olarak geceleyin tek başına dahi olsa tavaf edemeyeceği gibi; tek başına dahi olsa çıplak olarak namaz da kılamaz…" Daha sonra şunları söyler: "Buna göre namazda avret, bakmak ile alakalı değildir. Ne avretin örtünmesi ne de örtünmemesinin bunda bir etkisi yoktur…"
Muğni'de[44] şöyle demektedir : "Hür kadının vücudunun diğer bölümlerinin de namaz da setredilmesi gerekir. Eğer herhangi bir tarafı açılacak olursa çok az olması dışında namazı sahih olmaz. Malik, Evzai ve Şafii böyle demişlerdir".
3- Muğni'de[45] naklettiğine göre "kadın rükû' ve secdelerde yayılacak yerde azalarını birbirine yakın tutar; otururken tahiyyatta bağdaş kurarak oturur yahut da her iki ayağını teverrük ve ayakları yaymak yerine sağ tarafında toplar. Çünkü böylesi kadın için daha bir setredicidir".
Nevevî, Mecmu'da[46] şunları söylemektedir: "Şafii Muhtasar'da şöyle diyor: Namazdaki fiiller hususunda erkeklerle kadınlar arasında bir fark yoktur. Şu kadar varki, kadının azalarını birbirine yaklaştırması yahut da secde esnasında karnını uyluklarına yapıştırması, olabildiği kadarıyla tesettüre daha uygun olduğundan ötürü müstehaptır. Ruku esnasında da namazın tamamında da bu hale riayet edilmesini kadın için müstehap görürüm…"
4- Aralarından birilerinin imam olması suretiyle hanımların cemaatle namaz kılması hususunda ilim adamları arasında görüş ayrılığı vardır. Kimisi bunu kabul etmezken kimisi caiz kabul etmektedir. Çoğunluk bunun bir sakıncası olmadığı görüşündedir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Umm Varaka'ya ailesi halkına imamlık yapmasını emretmiştir.[47] Bazıları bunun müstehap olmadığı görüşündedir. Kimisi de mekruh olduğu kanaatindedir. Bazısının görüşüne göre ise, bu farzın dışında nafilelerde caizdir. Muhtemelen tercihe değer olan görüş, bunun müstehap olduğudur. Bu mesele hakkında daha geniş bilgi için Muğni'ye[48]; Nevevi'nin Mecmu'u'na[49] bakılabilir.
Kadın, şayet kendisini mahrem olmayan bir erkek duymuyor ise, namazda seslice Kur'ân okuyabilir.
5- Erkeklerle mescitlerde namaz kılmak üzere kadınların evlerinden dışarıya çıkmaları mübahtır. Bununla birlikte evlerinde namaz kılmaları onlar için daha hayırlıdır. Müslim'in Sahih'inde rivayetine göre Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Allah'ın kadın kullarını Allah'ın mescitlerine gitmekten alıkoymayınız."
O yine şöyle buyurmuştur:
"Kadınları mescitlere çıkmak istediklerinde alıkoymayınız. Bununla birlikte evleri onlar için daha hayırlıdır."[50]
Buna göre hanımların evlerinde kalmaları ve oralarda namaz kılmaları tesettür dolayısı ile onlar için daha faziletlidir. Kadın namaz kılmak maksadıyla mescide çıkacak olursa, aşağıdaki adaba riayet edilmesi kaçınılmaz olur:

---
[40] II, 68.
[41] Hadisi Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesai ve İmam Ahmed rivayet etmiştir.
[42] Hadisi Ebu Davud rivayet etmiş, hadis imamları ise bu hadisin mevkuf rivayetinin sahih olduğunu belirtmişlerdir.
[43] XXII, 113-114.
[44] II, 328.
[45] II, 258
[46] III, 455
[47] Bu hadisi Ebu Davud rivayet etmiş, İbn Huzeyme Sahih olduğunu belirtmiştir.
[48] II, 202.
[49] IV, 84-85
[50] Hadisi Ahmed ve Ebu Davud rivayet etmiştir.

1- Tam hicabı sağlayacak elbiselerle tesettüre riayet etmelidir. Âişe *radıyallahu anha* dedi ki: "Hanımlar Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte namaz kılar, sonra da örtülerine bürünmüş oldukları halde geri dönerler ve alaca karanlıktan ötürü onları tanıyan bulunmazdı."[51]
2- Koku sürünmeksizin dışarıya çıkmalıdırlar. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Allah'ın kadın kullarını Allah'ın mescitlerinden alıkoymayınız; Ancak koku sürünmeksizin çıksınlar." [52]
Ebu Hureyre *radıyallahu anh* den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Herhangi bir kadın hoş bir koku sürünmüş ise sakın bizimle birlikte yatsı namazına gelmesin."[53]
Müslim, İbn Mesud'un hanımı Zeyneb'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Sizden herhangi bir kimse mescitte bulunacak olursa sakın bir kokuya el sürmesin".
İmam Şevkânî, Neylu'l-Evtâr'da[54] şunları söylemektedir. "Bu hadiste kadınların mescitlere gitmesinin ancak beraberinde fitne bulunmadığı yahut da hoş koku gibi fitneyi tahrik edecek hususun bulunmadığı hallerde caiz oluşuna delil vardır… Bu husustaki hadislerden çıkan sonuca göre erkeklerin hanımlara mescide gitmek üzere izin vermeleri, onların mescide gidişlerinde koku sürünmek ziynet takınmak yahut da herhangi bir süs gibi fitneye davet edecek bir hususun bulunmaması halinde söz konusudur…"
3- Elbise ve süs eşyalarıyla süslenerek çıkmamalıdır. Müminlerin annesi Âişe *radıyallahu anha* şöyle demiştir: "Şayet Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* hanımlardan bizim gördüklerimizi görmüş olsaydı İsrail oğullarının hanımları mescitlerden alıkonulduğu gibi hanımlarımızı da mescide gitmekten alıkoyardı."[55]
İmam Şevkani Neylu'l-Evtâr'da belirtilen yerde Âişe *radıyallahu anha*'nın: *"Bizim gördüklerimizi görmüş olsaydı …"* sözleri ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "Giydikleri güzel elbiseler hoş kokular ve açılıp saçılmaları kasdediyor. Kadınlar önceleri kaba kumaşlardan yapılmış örtüler, elbiseler ve üst kıyafetlerle çıkarlardı. İmam İbnu'-l Cevzi "Ahkâmu'n-nisa" adlı eserinde[56] şunları söylemektedir: "Kadının imkanları ölçüsünde dışarı çıkmaktan uzak durması gerekir. Çünkü kendisi (dışarı çıktığı takdirde) kendi özü itibariyle esenlikte olsa bile insanlar ondan yana esenlikte olmayabilir. Şayet çıkmaya mecbur kalırsa kocasının izni ile güzel olmayan bir kılık ile çıkar. Büyük caddelerden çarşı pazarlardan değil de tenha yerlerden yolunu takip eder. Sesinin işitilmemesine gayret eder ve yolun ortasında değil de kenarında yürür…"
Ez-Zührî dedi ki: "Bizim görüşümüze göre –doğrusunu en iyi bilen Allah'tır- hanımlardan evlerine gidenlerin rahatça gitmeleridir. Bunu Buhari rivayet etmiştir. Ayrıca Mukann'a üzerine yazılmış eş-Şerhu'l-Kebir'e[57] bakınız.
İmam Şevkani Neylu'lar'da[58] şunları söylemektedir: "Hadisi şeriften anlaşıldığına göre imam namaz kıldırdığı cemaatin hallerini göz önünde bulundurmalı, yasak olana götürebilecek şeylerden uzak durmakta ihtiyat yolunu seçmeli, itham altında bulunabilecek yerlerden çekinmelidir. Ayrıca evler bir tarafa yollarda bile kadınların erkeklerle karışık yürümesinin mekruh olduğu da anlaşılmaktadır …"
İmam Nevevi, el-Mecmu adlı eserinde[59] şunları söylemektedir: "Erkekler ile kadınlar arasında cemaatle namaz kılmak hususunda bir takım farklılıklar vardır:
1- Cemaatle namaz erkekler hakkında müekked olduğu gibi kadınlar hakkında müekked değildir.
2- Hanımlara imamlık yapan kadın onların ortasında durur.
3- Tek bir kadın erkeğe uyacak olursa erkek gibi yanında değil de erkeğin arkasında durur.
4- Kadınlar erkeklerle birlikte saflar halinde namaz kılacak olurlarsa onların en son safları ilk saflarından daha faziletlidir…"
Geçen bu açıklamalardan erkeklerin kadınlarla karışmasının haram olduğu anlaşılmaktadır.

6- Kadınların Bayram Namazına Çıkmaları

Umm Atiyye *radıyallahu anha*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah bizlere Ramazan ve Kurban bayramlarında yaşlı kadınları, ay hali olanları ve perdeleri arkasında bulunan (bakire kız) ları çıkarmamızı emretti. Ay hali olanlar namazdan uzak dururlar." Bir diğer lafızda: "Namazgâha çıkarmamız ve böylelikle hayra ve müslümanların namazlarına tanık olmaları emredildi."[60]
Şevkani dedi ki: Bu ve bu anlamdaki diğer hadisler kadınların iki bayramda namazgaha çıkmalarının meşru olduğunu hükme bağlamaktadır. Bakire, dul, genç, yaşlı, ay hali ve diğer kadınlar arasında herhangi bir ayırım

---

[51] Buhari ve Müslim.
[52] Hadisi Ahmed ve Ebu Davud rivayet etmiştir.
[53] Hadisi Müslim, Ebu Davud ve Nesai rivayet etmiştir.
[54] III, 140-141.
[55] Hadisi Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir.
[56] s. 39
[57] I, 422.
[58] II, 326.
[59] III, 455
[60] Hadisi Kütüb-i sitte sahipleriyle İmam Ahmed rivayet etmiştir.

sözkonusu değildir. Elverir ki kadın iddet bekleyen yahut çıkışında fitne olacak ya da çıkmamakta mazareti bulunan birisi olmasın."[61]

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[62]: "Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* efendimiz mümin hanımların evlerinde kılacakları namazın, -bayram namazı dışında- cuma ve cemaatlerde hazır bulunmalarından daha faziletli olduğunu bildirmiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* bayramlarda namazgaha çıkmalarını emretmiş bulunmaktadır. Doğrusunu en iyi Allah bilir ya, bunun bazı sebepler dolayısıyla olması ihtimali vardır:

1- Bayram senede iki defadır. O bakımdan cuma ve cemaat namazlarından farklı değerlendirilmiştir.

2- Cuma ve cemaat namazlarından farklı olarak bedeli (alternatifi) yoktur. Çünkü kadının evinde öğle namazı kılması onun için cuma namazı demektir.

3- Bayram namazında Allah'ı anmak için düz bir alana çıkılır. Bundan dolayı bayram namazı bir kaç bakımdan hacca benzer. İşte hac mevsiminde en büyük bayram hacılara uygun davranışlarda bulunmak olarak kabul edilmiştir…"

Şafiiler kadınların bayram namazına çıkmaları hususunu "güzel görünüm sahibi olmayanlar" diye kayıtlamışlardır. İmam Nevevi, Mecmu adlı eserinde[63] şunları söylemektedir: "Şafii ve onun mezhebine mensup ilim adamları şöyle demişlerdir: Güzel görünümü olmayan kadınların bayram namazında hazır bulunmaları müstehabdır. Güzel görünümlü olanların hazır bulunmaları ise mekruhtur." Daha sonra şunları söyler: Eğer kadınlar bayram namazı için çıkacak olurlarsa güzel olmayan elbiselerle çıkmaları müstehabdır. Onlar kendilerini tanıtacak ve dikkat çekecek elbiseler giyinmemelidir. Su ile temizlenmeleri müstehabdır, fakat koku kullanmaları mekruhtur. Bütün bunlar ise kendilerine karşı arzu duyulmayan yaşlı kadınlar ile onların durumunda olanlar ile ilgili hükümlerdir. Genç ve güzel kadın ile kendisine karşı arzu duyulan kadınların namaza hazır bulunmaları mekruhtur. Çünkü böyle bir halde onlar hakkında ve onlar vasıtası ile fitne korkusu söz konusudur. Şayet; Bu sözü geçen Umm Atiyye'nin rivayet ettiği hadise muhaliftir, denilecek olursa şöyle deriz: Buhari ile Müslim'de Âişe *radıyallahu anha*'dan şöyle dediği sabittir: "Eğer Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* kadınların neler ortaya koyduklarını görmüş olsaydı İsrail oğullarının hanımları (mescitlere) namaz için çıkmadan alıkonulduğu gibi, o da onları alıkoyardı." Diğer taraftan ilk asırdakinden farklı olarak bu çağlarda fitneler ve kötülüğün sebepleri pek çoktur. Doğrusunu en iyi Allah bilir…"

Biz de diyoruz ki bizim çağımızda ise daha da ileridir.

İmam İbnu'l-Cevzi, *Ahkâmu'n-Nisa*'da[64] şunları söylemektedir: "Derim ki; bizler kadınların dışarı çıkmalarının mübah olduğunu açıkladık. Fakat onlar vasıtası ile yahut onlardan ötürü fitneye düşmekten korkulursa çıkmaktan kaçınmak daha faziletlidir. Çünkü birinci asrın hanımları bu çağın hanımlarının yetiştikleri tarzdan farklı idiler, erkekler de böyle…"

Şunu söylemek istiyor: O zamanın hanımları daha büyük bir takva ve vera sahibi idiler.

Müslüman hanım kardeşim; bu yaptığımız nakillerden şunu da görüyorsun ki; bayram namazı dolayısıyla dışarı çıkmana şer'an müsaâde vardır. Ancak gerekli hususlara riayet etmek ve gerekli tesettür kurallarına bağlanmak şartıyla. Diğer taraftan Allah'a yakınlaşmak, dua ve namazlarında müslümanlara katılmak, İslamın şiarını açığa vurmak kasdıyla çıkılmalıdır. Bu çıkıştan maksat zinetini başkalarına göstermek ya da fitneye yakınlaşmak olamaz. İşte bu hususa dikkat etmelisiniz.

ALTINCI BÖLÜM CENAZELER İLE İLGİLİ HÜKÜMLER ARASINDA HANIMLARA ÖZEL HÜKÜMLER

Yüce Allah her bir nefsin mutlaka öleceğini takdir buyurmuş, ebedi kalmak özelliğini sadece kendisine tahsis etmiştir:

"Celâl ve ikram sahibi rabbinin vechi (zatı) ise kalıcıdır." (er-Rahman, 55/27)

Yüce Allah Âdem oğullarının cenazelerine hayatta kalanlar tarafından uygulanması gerekli özel bir takım hükümler tesbit etmiştir. Bizler bu bölümde yalnızca hanımlarla ilgili olanlarını söz konusu edeceğiz:

1- Kadınların cenazesini yıkamayı yine kadınların üstlenmesi gerekir. Erkeklerin kadını yıkamaları caiz değildir; koca müstesna. Kocanın zevcesini yıkaması imkanı vardır. Erkek cenazeleri de erkekler yıkar. Kadınların erkekleri yıkamaları caiz değildir; hanımı müstesnadır; o kocasını yıkayabilir. Çünkü Ali zevcesi Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın kızı olan Fatıma *radıyallahu anha*'yı yıkamıştır. Esma b. Umeys *radıyallahu anha* da kocası Ebu Bekir es-Sıddiki yıkamıştır.

2- Hanımın beş beyaz örtü ile kefenlenmesi müstehabdır. Birincisi belden aşağısı için bir izar, ikincisi başını örtecek himar, üçüncüsü ona giydirilecek bir gömlek, dört ve beşincisi ise bunlar üzerinde kendileri ile sarılacağı; lifâfe diye bilinen parçadır. Çünkü sakifli Leyla'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Ben vefatı sırasında Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın kızı Umm Külsum'ü yıkayanlar arasında idim. Resulullah

[61] bk. a.g.e., III, 306.
[62] VI, 458-459.
[63] V, 13.
[64] s. 38

sallallahu aleyhi vesellem'in bize ilk verdiği şey izar oldu. Sonra gömleği, sonra baş örtüsünü verdi. Sonra da üstüne sarılan kefen bezini verdi. Bundan sonra da diğer kefen bezine yerleştirilip üzeri onunla kapatıldı."[65]
İmam Şevkânî Neylu'l-Evtar'da şöyle demektedir: "Hadis-i şerif kadının kefeni hususunda meşru olanın bir izar, bir gömlek, bir baş örtüsü ile bir örtü ve hepsinin üzerini örten bir diğer örtü kullanmak olduğunu göstermektedir."[66]
3- Kadının saçına verilecek şekil: Kadının saçı üç örük yapılır ve bu örükler arkasına bırakılır. Çünkü Ümm Atiyye'nin Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in kızını yıkaması ile ilgili rivayet ettiği hadis bunu ifade etmektedir: "Biz onun saçlarını üç örük yaptık ve bunları arkasına bıraktık."[67]
4- Kadınların cenazelerin peşinden gitmelerinin hükmü: Ümm Atiyye *radıyallahu anha* dedi ki: "Bizlere cenazelerin arkasından gitmemiz yasaklandı. Fakat pekiştirici bir ifade kullanılmadı."[68]
Yasağın zahirinden anlaşılan hükmün haram olduğudur. Kullandığı "pekiştirici bir ifade kullanmadı" tabiri hakkında da Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[69] şunları söylemektedir: "Bu sözler ile yasağı pekiştirmedi, demek istemiş olabilir. Ancak bu hükmün haram olmasına aykırı değildir. Kendisi de bu yasağın haram kılmak anlamında olmadığını sanmamış olabilir. Oysa delil Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in sözünde zikredilendir. Başkasının bu husustaki zan ve kanaati değildir."
5- Kabir ziyaretinin kadınlara haram oluşu: Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayete göre Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* kabirleri ziyaret eden kadınlara lanet etmiştir."[70]
Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye şöyle demektedir: "Bilindiği gibi kadının önünde bu kapı açık tutulacak olursa kadının tahammülü azalır ve onun ağıt yakmasına, ağlayıp sızlanmasına sebep olur. Çünkü kadın bu konuda zaafı olan bir varlıktır, tahammülü azdır, sabır ve direnci pek fazla değildir. Aynı şekilde bu onun ağlaması sebebiyle ölenin rahatsız olmasına, erkeklerin de onun sesi ve sureti dolayısıyla fitneye maruz kalmasına sebeptir. Nitekim bir başka hadiste şöyle denmiştir: *"Siz kadınlar hayatta olanı fitneye düşürür, ölene de eziyyet edersiniz."* Kadınların kabirleri ziyaret etmesi onlar ve erkekler hakkında haram kılınmış bir takım işlerin meydana gelme ihtimalini taşıyor ya da buna sebep teşkil ediyor olmakla birlikte; bu hususta hikmette sağlam bir şekilde tesbit edilmediğine göre, bu işe götürmeyecek olan miktarın sınırını tesbit etmeye bir tür ile diğerini birbirinden ayırdetmeye imkan olmaz. Şeriatın esaslarından birisi de şudur: Eğer hikmet gizli ya da yaygın değil ise, hüküm bu işin hikmeti ile ilgili beslenen kanaate göre verilir. Şu halde istenmeyen sonuca götürmemek maksadı ile bu kapının kullanılması "seddü'z-zerai" kabilinden haram olmuştur. Bu husustaki fitne dolayısıyla kadının iç ziynetine bakmanın haram kılınması ile yabancı kadın ile baş başa kalmak ve buna benzer ona bakmanın haram kılınması da böyledir. Bu hususta –yani kadının kabri ziyaret etmesinde- ölene dua etmesi dışında bir maslahat yoktur. Bunu da evinde yapma imkânı vardır…"[71]
6- Ağıt yakmanın haram oluşu: Ağıt yakmak ölenin ölümüne tahammül edememekten ötürü ağıt okurken sesi yükseltmek, elbiseleri yırtmak, yanaklara vurmak, saçları yolmak, yüzü siyaha boyayıp tırmalamak, veyl diye feryad etmek ve buna benzer. Allah'ın hükmüne ve kaderine tahammülsüzlüğü ve sabırsızlığı gösteren davranışlarda bulunmaktır. Böyle bir iş yapmak haramdır ve büyük bir günahtır. Çünkü Buhari ve Müslim'in Sahihlerinde belirtildiğine göre Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Yanaklarına vuran yakalarını yırtan ve cahiliyye davasını güden bizden değildir."* Yine Buhari ile Müslim'de belirtildiğine göre o Salıka (musibet esnasında sesini yükselten) hâlika (musibet esnasında saçlarını traş eden) ile şâkke (musibet halinde elbiselerini yırtan) kadınlardan beri olduğunu bildirmiştir. Müslim'in Sahih'inde de Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem "Ağıt yakan kadına da onu dinleyen kadına da lanet okumuştur."* Bundan maksat ağıt dinlemek ve onu beğenen kimsedir. O halde müslüman kız kardeşim, musibet esnasında yapılması haram olan bu işlerden uzak dur; Sana musibette sabr etmeyi ve onun ecrini Allah'tan beklemeyi tavsiye ederim. Böylelikle musibet senin günahlarının örtülmesi (keffareti) ve iyiliklerinin de artması için bir sebep teşkil eder.
Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Andolsun ki sizi biraz korku, biraz açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden yana eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele! Onlar kendilerine bir musibet gelip çattığında: 'Muhakkak biz Allah'ınız ve muhakkak biz O'na dönücüleriz' derler. İşte rabblerinden bir mağfiret ve bir rahmet de onların üzerindedir. Onlar doğru yola erdirilenlerin ta kendileridir" (el-Bakara, 155-157) buyurmaktadır. Evet beraberinde feryat ve figanın ve haram davranışların, Allah'ın kaza ve kaderinden razı olmamayı ihtiva eden fiillerin bulunmadığı ağlamak caizdir. Çünkü ağlamakta ölüye karşı bir merhamet ve kalp inceliği söz konusudur. Aynı şekilde bu, geri çevrilmesine imkan bulunamayan bir husustur. Bundan dolayı mübahtır; bazı hallerde müstehap dahi olabilir. Yardım Allah'tandır.

---

[65] Hadisi Ahmed ve Ebu Davud rivayet etmiştir.
[66] Neylü'l-Evtar, IV, 42.
[67] Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[68] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[69] XXIV, 355.
[70] Hadisi Ahmed, İbn. Mace ve Tirmizi rivayet etmiş olup, Tirmizi sahih olduğunu belirtmiştir.
[71] Mecmû'ul-Fetâvâ, XXIV, 335-356.

YEDİNCİ BÖLÜM ORUÇ HUSUSUNDA KADINA AİT ÖZEL HÜKÜMLER

Ramazan ayında oruç tutmak erkek kadın her müslümana farzdır. Oruç İslamın rükünlerinden ve yapısının büyük taşlarından birisidir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Ey İman edenler, oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılınmıştır. Olur ki sakınırsınız." (el-Bakara, 2/183)
Buna göre; genç kız üzerinde buluğ belirtilerinden birisinin ortaya çıkması suretiyle mükellefiyet yaşına ulaştığı takdirde –ki bu belirtilerden birisi ay hali olmaktır- onun için orucun farziyeti de başlamış olur. Bir kız, bazen dokuz yaşında da ay hali olabilir. Bazı kızlar bu dönemde kendilerine orucun farz olduğunu bilmeyebilirler. Küçük olduğunu düşünerek oruç tutmaz. Yakınları da ona oruç tutmasını söylemez. Ancak o İslamın rükünlerinden birisini terk etmek hususunda çok büyük bir kusurdur. Böyle bir durumdaki bir kızın ay hali başladığından itibaren terkettiği oruçları kaza etmesi gerekir. İsterse bunun üzerinden uzun bir süre geçmiş olsun. Çünkü bu onun üzerinde bir borç kalmaya devam eder.[72]

Ramazan Orucunu Tutmak Kimlere Farzdır:

Ramazan ayı girdi mi buluğa ermiş sağlıklı ve ikamet halinde bulunan erkek kadın bütün müslümanların oruç tutmaları farzdır. Bu ay zarfında herhangi birileri hasta ya da yolcu olursa orucunu açar ve oruç açtığı günler sayısınca diğer aylarda oruç tutar. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Sizden her kim bu aya erişirse orucunu tutsun. Kim de hastalanır veya yolculukta olursa o günler sayısınca diğer günlerde (tutsun)." (el-Bakara, 2/185)
Aynı şekilde oruç tutamayacak kadar oldukça yaşlı yahut da herhangi bir vakit iyileşmesi umulmayacak kadar müzmin bir hastalığa yakalanmış olduğu halde Ramazan ayına erişen bir kimse, erkek ya da kadın olsun orucunu açar ve her bir gün için o beldenin temel gıdası türünden yarım sâ' miktarını yoksullara yemek olarak yedirir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Ona güç yetiremeyenler de bir fakir doyumu fidye versinler." (el-Bakara, 2/184)
Abdullah b. Abbas dedi ki: "Bu, buyruk yaşı ilerlemiş, kocamış, iyileşmesi ümit edilmeyen hasta kimseler hakkındadır."[73]
İyileşmesi ümit edilmeyen hasta da, yaşlı kişi hükmündedir. Bunların imkânları olmayacağından oruçlarını kaza etmeleri söz konusu olmaz. Burada *"güç yetiremeyenler"* bu işten oldukça zorlananlar demektir.
Kadına özel olarak Ramazanda oruç açmasını mübah kılan bir takım mazeretler vardır. Ancak bu mazeretler sebebiyle diğer günlerde tutmadığı oruçlarını kaza etmesi de şarttır. Sözü edilen bu mazaretler şunlardır:
1- Ay hali ve loğusalık: Kadının ay hali ve loğusalık halinde oruç tutması haramdır. Diğer günlerde bu oruçlarını kaza etmesi icab eder. Çünkü Buhari ve Müslim'de Âişe *radıyallahu anha*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bizlere orucu kaza etmemiz emrolunduğu halde namazı kaza etmemiz emrolunmazdı." Bu ifadeleri kendisine bir kadının şu soruyu sorması üzerine kullanmıştır: Ay hali olan kadın niye orucun kazasını yapıyor da namazın kazasını yapmıyor? Âişe *radıyallahu anha* verdiği bu cevap ile bu hususların nassa tabi olunması gereken tevkifî meselelerden olduğunu açıklamaktadır.
Bunun hikmeti hakkında Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[74] şunları söylemektedir: "Ay hali sebebiyle kadının kan kaybı söz konusudur. Ay hali olan bir kadın, ay hali sebebiyle kan kaybettiği vakitlerin dışında oruç tutma imkanına sahiptir. Dolayısıyla bu gibi hallerde oruç tutması mutedil olur ve bedene güç veren, bedenin ana maddesini teşkil eden kan da bu günlerde çıkmaz. Ay hali iken oruç tutması ise bu oruç zamanında bedeninin ana maddesini teşkil eden kanın da çıkmasını gerektirir. Böyle bir durum onun bedeninde bir zafiyet ve eksikliğe sebeptir. Orucunu mutedil sınırlar dışında tutmuş olur. İşte bundan dolayı ay hali dışındaki zamanlarda oruç tutması emrolunmuştur."
2- Hamilelik ve süt emzirmek: Kadına yahut çocuğuna ya da aynı anda her ikisine zarar verebilen hamilelik ve süt emmek zamanında kadın, hamile iken ya da süt emzirdiği zaman orucunu açar. Diğer taraftan eğer kendisi sebebiyle oruç açtığında zarar sadece çocuk için söz konusu ise orucun kazasını yapar ve her gün için de bir yoksula yemek yedirir. Şayet zarar yalnız kendisinin ise o takdirde sadece kaza tutması yeterlidir. Bunun sebebi hamilenin ve süt emziren kadının yüce Allah'ın: *"Ona güç yetiremeyenler bir yoksula yemek yedirirler"*. (el-Bakara, 2/183) buyruğunun genel kapsamı içerisine girmeleridir.
Hafız İbn Kesir –rahimehullah- Tefsir'inde[75] şunları söylemektedir: "Kendileri yahut da çocuklarının zarar görmelerinden korkan hamile ve süt emziren kadın da bu çerçeve içerisindedir". Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye de şöyle demektedir: "Şayet hamile kadın cenininin zarar göreceğinden korkuyor ise orucunu açar ve her gün için bir gün kaza tutar, ayrıca her gün için bir yoksula bir rıtıl ekmek yedirir."[76]

---

[72] Kaza orucu tutmakla birlikte her gün için yoksul bir kimseye yarım sâ' buğday da vermesi gerekir.
[73] Bunu Buhari rivayet etmiştir.
[74] XXV, 251.
[75] I, 379.
[76] Fetvalar, XXV, 318.

Bazı Uyarılar:

1- Mustahaza kadın daha öceden de geçtiği gibi gördüğü kan, ay hali kanı olarak değerlendirilemeyen kadındır. Bu kadının oruç tutması farzdır. İstihaza dolayısıyla orucunu açması caiz olmaz. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- ay hali olan kadının orucunu açmasından söz ederken şunları söylemektedir: "Ancak istihaza böyle değildir. Çünkü istihaza zamanın bütün vakitlerini kapsar. İstihazalı kadının bu durumda oruç tutmakla emrolunacağı bir vakti bulunmamaktadır. Böyle bir hal önlenemeyen kusmak, yaradan kanın çıkması, irinlerden kanın çıkması, ihtilam olmak ve buna benzer kendisinden sakınılması mümkün olmayan, sınırlı bir vakti bulunmayan, kendisinden korunulması imkansız hallerdendir. O bakımdan bu hal ay hali kanı gibi oruç tutmaya aykırı olarak değerlendirilmemiştir."[77]
2- Ay hali, hamile ve süt emziren kadın, oruç açtıkları takdirde ramazan ayında tutamadıkları oruç günleri kadarını, oruç açtığı ramazan ile bir sonraki senenin ramazanı arasındaki sürede kaza etmelidir. Elini çabuk tutması daha faziletlidir. Eğer gelecek olan ramazan ile arada ancak orucunu açtığı günler kadar bir süre varsa o takdirde kaza orucu tutması icab eder. Ta ki yeni ramazan gelince bir önceki ramazanın orucundan borçları kalmamış olsun. Eğer bunu yapmayıp ramazan girdiğinde önceki ramazanın orucundan borçları bulunuyor ve bunu ertelemekte bir mazeretleri yoksa kaza yapmaları icabeder ve her gün için bir yoksula yemek yedirmeleri gerekir. Eğer tutmamakta bir mazeretleri varsa sadece oruçlarını kaza ederler. Hastalık ya da yolculuk sebebiyle kaza borcu olanın da yapacağı budur. Bunun da hükmü az önce geçen açıklamada belirtildiği üzere ay hali olup orucunu açanın hükmü gibidir.
3- Kadının, kocası yanında bulunuyor ise kocasının iznini almadan nafile oruç tutması caiz değildir. Çünkü Buhari, Müslim ve başkalarının rivayetine göre Ebu Hureyre *radıyallahu anh* Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in şöyle buyurduğunu zikretmektedir:
"Kocası yanında olduğu halde onun izni olmaksızın oruç tutmak hiç bir kadına helal değildir."
Ahmed ve Ebu Davud'daki kimi rivayette de; *"ramazan müstesna"* denilmektedir. Kocası nafile oruç tutmasına müsaade eder yahut da yanında değil ise yahut kadın kocasız ise nafile oruç tutması müstehabdır. Özellikle pazartesi, perşembe; her kameri ayın üç günü ile şevvalden altı gün, zülhicceden on gün ile arefe günü bir gün önce ya da bir gün sonrası ile aşure günü oruçları gibi. Şu kadar var ki ramazan ayından kaza borcu bulunuyor ise kaza orucu tutmadan nafile oruç tutmaya kalkışmamalıdır. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.
4- Ay hali olan kadın ramazanın gündüz vaktinde temizlenecek olursa günün geri kalan bölümünde oruçlu gibi hareket eder ve bu günü ay hali dolayısıyla oruç tutmadığı diğer günlerle birlikte kaza eder. Temizlendiği günün geri kalan bölümünde oruçlu gibi davranması, zamana duyulan saygıdan ötürüdür.

SEKİZİNCİ BÖLÜM HAC VE UMREDE KADINLARA AİT ÖZEL HÜKÜMLER

Her sene yüce Allah'ın Beyt-i haramına hac yapmak, İslam Ümmeti üzerinde farz-ı kifayedir. Haccın farz oluşunun şartları kendisinde bulunan her müslümanın da ömründe bir defa haccetmesi farzdır. Bundan fazlası ise tatavvudur. Hac ayrıca İslamın rükünlerinden birisidir. Müslüman hanımın cihaddan payına düşendir. Çünkü Âişe *radıyallahu anha*'nın rivayet ettiği hadise göre o şöyle sormuştur:
"Ey Allah'ın Resulu kadınlar üzerinde cihad var mıdır?" Peygamber sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurdu:
"Evet onların üzerinde çarpışması bulunmayan bir cihad vardır; o da hac ve umredir."[78]
Buhari'de yine Âişe *radıyallahu anha*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Ey Allah'ın resulu, biz cihadı en faziletli bir amel olarak görüyoruz. Cihad etmeyelim mi?" Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*: *"Fakat cihadın en faziletlisi mebrur olan bir hacdır"* diye buyurdu.
Hacda da kadınlara has bir takım hükümler vardır. Bunların bazıları:
1- Mahrem: Haccın erkek ve kadın için genel olan bir takım şartları vardır. Bunlar: İslam, akıl, hürriyet, baliğ olma, mali bakımdan güç yetirebilmektir. Kadınlara özel olarak ayrıca hacc için kendileri ile birlikte yolculuk yapacak mahremin varlığı da şarttır. Bu mahrem kişi ya onun kocasıdır yahut da babası, oğlu ve kardeşi gibi nesep sebebiyle kendisine ebediyyen haram olduğu yahut da süt kardeşi yahut annesinin kocası, yahut kocasının oğlu gibi harhangi bir sebeple evlenmesi haram olan bir kimsedir.
Buna delil İbn Abbas *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadis-i şeriftir : O Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'ı şunları söylerken dinlemiştir:
"Beraberinde mahremi bulunmadıkça hiç bir adam bir kadınla başbaşa kalmasın. Beraberinde mahremi bulunmadıkça hiç bir kadın yolculuk yapmasın." Bir adam kalkıp:
"Ey Allah'ın resulu benim hanımım hacc etmek üzere yola çıktı, ben de kendimi şu şu gazveye yazdım", dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*: *"Kalk, git ve hanımınla birlikte hacc et"* diye buyurdu.[79]

---
[77] XXV, 251.
[78] Hadisi, Ahmed ve İbn Mace sahih bir senedle rivayet etmişlerdir.
[79] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Kadın beraberinde mahremi bulunmadıkça üç günlük bir mesafeye yolculuk yapamaz."*[80]

Bu hususta hadisler pek çok olup kadının gerek hac, gerek başka bir sebeple mahremi bulunmaksızın yolculuk yapmasını yasaklamaktadır. Çünkü kadın yolculuk esnasında öyle bir takım zorluk ve arizi hallerle karşı karşıya kalır ki bunlara ancak erkekler karşı durabilir. Diğer taraftan kadın fasık kimselerin tama ettiği bir varlıktır. Dolayısı ile böylelerinin eziyetine karşı kadını himaye edip koruyacak bir mahreminin bulunması kaçınılmazdır.

Kadının hac esnasında beraberinde bulunacak mahrem şahısta akıllı, baliğ ve müslüman olmak şartları aranır. Çünkü kafirlere bu konuda güven duyulmaz. Eğer mahremin varlığından ümidini kesecek olursa kendisinin yerine hac edecek bir kimse bulması gerekir.

2- Yapacağı hac nafile ise kocasının hac etmesine izin vermesi şarttır. Çünkü bu nafile hac esnasında kadın kocasının kendi üzerindeki bazı haklarını yerine getiremez. Muğni'de[81] şöyle denilmektedir: "Nafile hacca gelince, koca hanımını böyle bir haccı yapmaktan alıkoyabilir. İbnu'l-Munzir dedi ki: Ben kendisinden ilim bellediğim herkesin şu hususta görüş birliğinde olduklarını gördüm: Koca hanımını nafile hac için yola çıkmaktan alıkoyabilir. Çünkü kocanın hakkı vaciptir. Kadın vacip olmayan bir vazifeyi ifa etmek suretiyle kocanın hakkını yerine getirmemezlik edemez. Tıpkı kölenin efendisine karşı görevlerinde olduğu gibi…"

3- Hac ve umrede kadının erkeğe vekâlet etmesi sahihtir. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- Fetvalarında[82] şunları söylemektedir: "Kadının bir başka kadın adına hac etmesi ilim adamlarının ittifakıyla caizdir. Bu kadının kendi kızı yahut kızından başkası olması arasında fark yoktur. Aynı şekilde kadın dört mezhep imamı ile ilim adamlarının cumhuruna (çoğunluğuna) göre, erkeğin yerine de hac edebilir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Has'amlı olan hanıma babasının yerine hac etmesi için izin vermiştir. Bu hanım: Ey Allah'ın resulu, Allah'ın kulları üzerine farz kıldığı hac babamı oldukça yaşlı iken gelip buldu, deyince Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* ona babasının yerine hac etmesini emir buyurmuştur. Üstelik erkeğin ihramı kadının ihram halinden daha ileridir…"

4- Kadın hacca giderken ay hali ya da loğusa olursa yoluna devam eder: Eğer ihrama gireceği vakit bu hali baş gösterirse, temiz hanımlar gibi o da ihrama girer. Çünkü ihrama girmek için taharet şart değildir. el-Muğni'de[83] şöyle denilmektedir: "Özetle ihrama girileceği vakit gusletmek erkekler gibi kadınlara da meşru kılınmıştır. Çünkü bu bir ibadettir. Bu hususta onlar hakkında varid olan haber dolayısıyla ay hali ve loğusa kadın hakkında bu meşruiyyet daha da güçlüdür. Cabir dedi ki: "Nihayet Zü'l-hüleyfe'ye vardığımızda Esma binti Umeys, Ebu Bekir'in oğlu Muhammed'i doğurdu. Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'a:

"Nasıl yapayım", diye haber gönderdi Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:

"Gusl et üzerine bir elbiseyi iyice bağla ve ihrama gir"[84]

İbn Abbas da Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'den şöyle buyurduğunu nakletmektedir:

"Loğusa ve ay hali olan kadın mikat yerine geldiklerinde iharama girerler; Beytullahı tavafın dışında bütün hac ibadetlerini yerine getirirler."[85]

Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Âişe *radıyallahu anha*'ya ay hali olduğu halde gusledip telbiye getirmesini emretmiştir…"

Ay hali ve loğusa olan kadının ihram dolayısıyla gusletmesindeki hikmet temizlenmek ve hoş olmayan kokuyu gidermektir. Böylelikle insanların bir araya geldikleri bir sırada onları rahatsız etmek önlenmiş, üzerindeki necaset azaltılmış olur. Kadın ihramlı iken ay hali ya da loğusa olursa bu onların ihramlı hallerini etkilemez, ihramlı kalmaya devam ederler ve ihramda yasak olan şeylerden uzak kalırlar. Ancak ay hali ya da loğusalıktan temizlenip bunlar için gusledinceye kadar Beytullahı tavaf etmezler. Eğer arefe günü geldiği halde henüz temizlenmemiş ve fakat umre için temettu haccı yapmak üzere ihrama girmiş iseler, yine hacc için ihrama girerler ve umre üzerine haccı girdirerek böylelikle kıran haccı yaparlar. Buna delil şudur; Âişe *radıyallahu anha*, umre niyetiyle ihrama girmiş iken ay hali oldu. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* yanına girdiğinde ağlıyordu. Ona şöyle dedi:

"Ne diye ağlıyorsun, yoksa ay hali mi oldun?" O:

"Evet" dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:

"Bu Allah'ın Âdemin kızları üzerine yazdığı bir şeydir. Sen haccedenlerin yaptığı herbir işi yap; ancak Beytullahı tavaf etme!"[86]

Buhari ve Müslim tarafından rivayet edilen Cabir hadisinde de şöyle denilmektedir: "...Sonra Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Âişe *radıyallahu anha*'nın yanına girdi, onun ağladığını görünce:

"Bu halin ne?" diye sordu. Âişe:

---

[80] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[81] III, 240.
[82] XXVI, 13
[83] III, 293-294
[84] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[85] Hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir.
[86] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

"Halim şu ki ben ay hali oldum, oysa henüz ihramdan çıkamadım ve Beytullahı tavaf edemedim. Şimdi insanlar hacca gidiyorlar." Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:
"Bu Allah'ın Âdemin kızları üzerine yazığı bir husustur. Sen guslet, sonra hacc için ihrama gir." Ben de onun dediğini yaptım. Bütün mevkiflerde vakfe yaptım. Nihayet temizlendikten sonra Kabeyi tavaf ettim. Safa ile Merve arasında sa'y yaptım. Sonra (Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*) şöyle buyurdu:
"Sen haccın ve umren dolayısıyla hep birlikte ihramdan çıkmış oldun."
Büyük ilim adamı İbnu'l-Kayyım *Tehzibu's-sünen*[87] de şunları söylemektedir: "Sahih hadisler açıkça şunu göstermektedir: Âişe önce umre niyetiyle ihrama girmişti. Daha sonra ay hali olunca Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* kendisine hac için ihrama girmesini emretti. Böylelikle Hacc-ı Kiran yapmış oldu. Bundan dolayı Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* ona şunları söyledi:
"Beytullahı tavaf etmen ile Safa ile Merve arasında sa'y etmen hem haccın için hem umren için yeterlidir…"
5- İhram esnasında kadının uygulamaları: Gusletmek, kısaltması gereken saçı ve tırnağı kesmek, ihramı sırasında kendisine yasak olan kokuyu kullanma ihtiyacı duymamak için önceden kötü kokunun giderilmesi gibi temizlikler yapmakla erkeğin yaptıklarını yapar. Eğer bunlardan her hangi birisine ihtiyacı yoksa bunlardan birisini yapması gerekmez. Çünkü bunlar ihramın özelliklerinden değildir. Çekici ve hoş kokusu bulunmayan bir kokuyu bedeninde kullanmasında bir sakınca yoktur. Çünkü Âişe *radıyallahu anha* şöyle demiştir: "Bizler Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte çıkar ve ihram esnasında alnımıza misk yapıştırırdık. Birimiz terledi mi bu misk yüzüne akar, Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* de onu görür ve bize bunu yasaklamazdı."[88]
Şevkanî *Neylü'l-evtar*'da[89] şöyle demektedir: "Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in ses çıkarmaması bu işin caiz olduğuna delildir. Çünkü o batıl olan bir şeye karşı susmazdı…"
6- İhrama niyet ettiği vakit yüz örtüsünü ve peçeyi çıkartır; kadın eğer ihramdan önce bunları giyinmiş ise ihrama niyet halinde bunları çıkartır. Yüz örtüsü ve peçe kadının bakması için iki deliği bulunan örtülerdir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*: *"İhramlı kadın yüz örtüsü ve peçe takmaz"* diye buyurmuştur.[90]
Yine şayet ihramdan önce kullanıyor ise, ellerinde bulunan eldivenleri de çıkartır. Eldiven denilen şey, el için imal edilen ve ellerin içine sokulup elleri örten bir giyecektir. Kadın kendisine mahrem olmayan erkekler tarafından görüldüğü takdirde yüzünü yüz örtüsü ve peçe dışında bir şeyle; yüzüne başörtüsü veya bir kumaş parçası örterek kapatır. Aynı şekilde üzerlerine bir elbiseyi sarkıtmak suretiyle edivenler dışında bir örtü ile de ellerini örter. Çünkü yüz ile eller, ihram halinde de başka hallerde de erkeklere karşı setredilmesi gereken bir avrettir. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Kadına gelince, kadın avrettir. Bundan dolayı kendisiyle örtüneceği elbiseleri giyinmesi ve bu örtülerle devenin hevdecinde gölgelenmesi caizdir. Fakat Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* kadına peçe kullanmayı yahut eldiven giyinmeyi yasaklamıştır. Eldiven denilen şey el için yapılan bir örtüdür. Şayet kadın yüze temas etmeyen bir şeyle yüzünü örtecek olursa ittifakla caizdir. Şayet yüze değiyor ise yine sahih olan caiz olacağıdır. Kadın yüzünü örten bir şeyi herhangi bir değnek, el veya başka bir şeyle uzak tutmakla mükellef değildir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* yüzü ile elleri arasında fark gözetmemiştir. Yüz ve elleri erkeğin -başı gibi değil de- bedeni gibidir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* hanımları yüzlerinden uzak durmaya dikkat etmeksizin yüzlerinin üzerine örtü sarkıtırlardı. İlim ehlinden herhangi bir kimse Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'den: *"Kadının ihrama girmesi yüzü ile ilgilidir"* dediğini nakletmiş değildir. Bu seleften birilerinin sözüdür…"
Büyük ilim adamı İbnu'l-Kayyım, *Tehzibu's-sünen* adlı eserinde (II, 350) şunları söylemektedir: "Kadının ihram esnasında –peçeyi yasaklaması hariç- yüzünü açmasının gerektiği hakkında bir tek harf dahi nakledilmiş değildir…" Daha sonra şunları söyler: "Esmâ'dan sabit olduğuna göre o ihramlı olduğu halde yüzünü örterdi. Âişe de şöyle demiştir: "Binek sırtında olan erkekler yanlarımızdan geçer ve biz o sırada Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte ihramlı halde bulunuyor idik. Binekliler bizimle aynı hizaya geldiklerinde bizden herhangi bir hanım cilbabını yüzünün üzerine örterdi. Bu kişi geçip gidince biz de yüzümüzü açardık"[91]
İhrama giren müslüman hanım, şunu bil ki; sana yasak olan özel olarak o maksatla dikilmiş peçe ve eldiven gibi şeylerle yüzünü örtmendir. Bununla birlikte sana mahrem olmayan erkeklere karşı başının örtüsü ile, elbisenle ve benzeri şeylerle yüzünü ve ellerini örtmen icab eder. Bu örtünün yüze değmesini önleyecek şekilde kardırılması için -değnek yahut sırık veya benzeri bir şey- herhangi bir şey koymanın aslı astarı yoktur.
7- Kadın ihramda bulunduğu sırada ziynetin söz konusu olmadığı, erkeklerin elbiselerine benzemeyen, kadınlara ait türden dilediği elbiseleri giyebilir. Ayrıca bu elbiselerin organlarının hacimlerini göstercek şekilde dar yahut ta arkalarında kalan teni örtmeyecek şekilde şeffaf olmaması gerekir. Ellerinden yahut ayaklarından yukarıya çıkacak şekilde kısa da olmamalıdır. Aksine giyeceği elbisenin geniş, kalın ve bol olması gerekir. İbnü'l-Münzir

[87] II, 303.
[88] Hadisi, Ebu Davud rivayet etmiştir.
[89] X.,12.
[90] Buhari rivayet etmiştir.
[91] Hadisi Ebu Davud zikretmiştir.

dedi ki: "İlim ehli ittifakla şunu belirtmişlerdir: İhramda bulunan kadın; gömlek, entari, başörtüsü ve ayakkabı giyinebilir…"[92]
Yeşil gibi muayyen renkte bir elbise giyilmesi sözkonusu değildir. Hanımlara has kırmızı, yeşil yahut siyah renklerden dilediği renkte elbise giyinebilir. Dilediği takdirde elbisesini başkası ile değiştirmesi de caizdir.
8- İhrama giren kadının kendisinin duyacağı şekilde telbiye getirmesi sünnettir. İbn Abdilberr dedi ki: "İlim adamları icma ile şunu kabul etmişlerdir: Kadın için sünnet olan sesini yükseltmemesidir. Onun kendisi duyacak kadar sesini çıkarması söz konusudur. Onun sebebiyle fitneye düşülür korkusuyla sesini yükseltmesi mekruhtur. İşte bundan dolayı onun ezan okuması da kamet getirmesi de sünnet değildir. Onun için namaz esnasında imamı uyarmak hususunda sünnet olan tesbih getirmek değil de ıslık çalmaktır…"[93]
9- Tavaf esnasında tam anlamı ile tesettüre uymalı, sesini kısmalı, harama bakmaktan gözünü almalı, erkekler arasına karışmamalı, özellikle Hacer-i esved ya da Rüknü-i yemanî yakınında bunlara dikkat etmelidir. Kadının tavaf esnasında kalabalığa katılmaması ve en geniş yerden tavaf etmesi Kabe'ye yakın olup kalabalığa karışacak şekilde tavaf etmesinden daha faziletlidir. Çünkü ihtiva ettiği fitne sebebiyle kalabalığa karışmak haramdır. Kabe'ye yakın olmak ve Hacer-i esved'i öpmek ise kolaylıkla yapılabilmeleri halinde bile sünnettir. Bir sünneti gerçekleştirmek için ise bir haram işlenmemelidir. Hatta bu durumda bunları yapmak kadın için sünnet bile olmaz. Çünkü böyle bir durumda kadın için sünnet olan Hacer-i esvedin hizasına geldiği takdirde işaret ile istilamda bulunmaktır. İmam Nevevi, Mecmu'da[94] şunları söylemektedir: "Mezhep alimlerimiz şöyle derler: Kadınların Hacer-i esvedi öpmeleri ya da istilamda bulunmaları gece yahut ta başka zamanlarda tavaf yerinin boş olması halinde ancak müstehaptır. Çünkü (kalabalık ve izdiham halinde) hem onların zarar görmeleri hem de başkalarının zarar görmesi söz konusudur".
Muğni'de[95] şöyle denilmektedir: "Kadının geceleyin tavaf etmesi müstehabdır. Çünkü böylesi kadın için daha bir tesettürlüdür ve daha az izdihamlıdır. Bu durumda Beyte yakınlaşması ve Hacer-i esvedi istilam etmesi mümkün olur."
10- Muğni'de[96] şunları söylemektedir: "Kadınların tavaf ve sa'y etmeleri bütünüyle yürümek suretiyle gerçekleşir. İbnu'l-Müzir dedi ki: İlim ehli icma ile kadınların Beytin etrafında tavaf ederken de Safa ile Merve arasında sa'y ederken de remel yapamayacaklarını (koşmayacaklarını) ittifakla kabul etmişlerdir. Ayrıca kadınlar id'tiba yapmazlar (sağ omuzlarını açmazlar). Çünkü gerek remelde gerek id'tibada aslolan güçlü ve kuvvetli olduğunu göstermektir. Kadınlar için ise bu söz konusu değildir. Çünkü kadınlar hakkında gözetilen asıl maksat tesettürdür. Remel ve id'tibada ise vücudun açılmaya maruz kalması sözkonusudur."
11- Ay hali olan kadının yapacağı hac menasiki ile yapmayacakları:
Ay hali olan kadın ihrama girmek, Arafat'ta vakfe yapmak, Müzdelife'de gecelemek, cemrelere taş atmak gibi bütün hac menasikini ifa eder. Ancak temizlenmedikçe Beytullahı tavaf etmez. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* ay hali olduğu sırada Âişe *radıyallahu anha*'ya şöyle demiştir:
"Hac edenlerin yaptıkları her bir işi sen de yap; şu kadar varki temizlenmedikçe Beyti tavaf etme."[97]
Müslim'in bir rivayetinde de şöyle denilmektedir:
"Haccedenlerin bütün yaptıklarını sen de yap; şu kadar var ki gusletmedikçe Beyti tavaf etme!"
Şevkânî, Neylu'l-Evtar'da[98] şunları söylemektedir: "Ay hali olan kadının kanı kesilip gusledinceye kadar tavaf etmesinin yasaklandığı hususunda hadis açık bir delildir. Yasak ise yapılmak istenenin fasid ve batıl olmasını gerektirir. Bu durumda ay hali kadının tavafı batıldır. Cumhurun kabul ettiği görüş de budur…"
Safa ile Merve arasında da sa'y etmez. Çünkü sa'y etmek ancak nüsük olan bir tavaftan sonra sahih olabilir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* ancak tavaftan sonra sa'y etmiştir. İmam Nevevi, Mecmû'da[99] şöyle demektedir: "Tavaftan önce sa'y edecek olursa bize göre sa'yi sahih olmaz. İlim adamlarının cumhuru (çoğunluğu) da böyle demişlerdir. el-Maverdi'nin bu hususta icma olduğunu naklettiğini daha önce kaydetmiştik. Bu Malik, Ebu Hanife ve Ahmed'in kabul ettiği görüştür. İbnu'l-Münzir Ata'dan ve kimi hadis ehli alimlerinden sahih olacağını nakletmiş bulunmaktadır. Bizim mezhep alimlerimiz de bunu 'Ata ve Davud'dan nakletmiş bulunuyorlar.
Delilimiz şudur: Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* tavaftan sonra sa'y etmiş ve şöyle buyurmuştur: *"Menasikinizi (hac ibadetinizi) benden öğreniniz."* Ashab-ı kiramdan İbn Şerik'in rivayet ettiği hadise gelince, Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* ile birlikte hacca gittim, insanlar ona geliyor ve kimisi şöyle diyordu: Ey Allah'ın resulu ben tavaf etmeden önce sa'y ettim yahut da şunu erteledim şunu öne aldım. O da şu cevabı veriyordu:

[92] Muğni, III, 328.
[93] Muğni II, 330-331
[94] VIII, 37.
[95] III, 331.
[96] III, 394.
[97] Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[98] V, 49.
[99] VIII, 82.

“Hiçbir mahzur yoktur. Ancak bir adam müslüman bir kimsenin namus ve haysiyetine haksızca bir taaruzda bulunursa işte onu helak eden bu olur. Onu dara sokan bu olur.”
Bu hadisi Ebu Davud sahih bir senedle rivayet etmiş olup seneddeki bütün raviler, Buhari ile Müslim’in kendilerinden hadis naklettiği kimselerdir. Tek istisna ashabdan olan Üsame b. Şerik’tir. Bu hadis ise Hattabi ve başkalarının yorumladığı şekilde yorumlanır; Şöyle ki: Ben tavaf etmeden önce sa’y ettim, sözü kudum tavafından sonra ve fakat İfada tavafından önce sa’y ettim, demektir…”
Hocamız Şeyh Muhammed Emin eş-Şankitî, Advau’l-Beyan adlı tefsirinde[100] şunları söylemektedir: “Şunu bil ki ilim ehlinin büyük çoğunluğu sa’yin ancak bir tavaftan sonra yapılması halinde sahih olacağını kabul etmişlerdir. Şayet tavaftan önce sa’y edecek olursa cumhura göre onun sa’yi sahih olmaz. Dört mezhep imamları da bunlardandır. el-Maverdi ve başkaları ise bu hususta icma bulunduğunu nakletmişlerdir…” Daha sonra az önce kaydettiğimiz Nevevi’nin sözlerini ve onun İbn Şerik’in hadisine dair verdiği cevabı nakledip arkasından şunları söylemektedir: “Soru soranın: “Tavaf etmeden önce” sözü rükün olan ifada tavafından önce demektir. Ayrıca bu rükün olmayan kudum tavafından sonra sa’y etmiş olma ihtimalini ortadan kaldırmamaktadır…”
Muğni’de (V, 250) şöyle demektedir: “Sa’y tavafa tabidir, ondan önce bir tavaf olmadıkça sahih olmaz. Tavaftan önce sa’y edecek olursa sahih değildir. Malik, Şafii ve re’y ashabı böyle demişlerdir. ‘Ata ise geçerlidir demiştir. Ahmed’den, eğer unutarak yapmışsa geçerli olur kasten yapmışsa sa’yi geçersizdir dediği nakledilmiştir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*’e bilmeden ve unutma halinde takdim ve tehirin hükmü ile ilgili soru sorulunca “bunda sakınca yoktur” demiştir
Birinci görüş şöyle açıklanır: Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* tavaf yaptıktan sonra sa’y etmiş ve: *“Menasikinizi (hac ibadetinizi) benden öğreniniz”* buyurmuştur…”
Bu açıklamalardan anlaşıldığına göre sa’yden önce tavaf yapmanın sahih olduğunu söyleyip bu görüşlerine bu hadisi delil gösterenlerin bu hadiste görüşlerine delil olacak bir taraf olmadığı ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu hadis iki husustan birisi hakkında yorumlanır. Ya daha önce kudum tavafı için sa’y etmiş olmakla birlikte ifada tavafından önce sa’y etmiş kimse hakkındadır; böylelikle bu kimsenin yaptığı sa’y, tavaftan sonra olmuş demektir. Yahut da bu şekildeki uygulama kasden değil de bilmeden ve unutarak yapan hakkında kabul edilir. Bu meselede nisbeten uzun açıklamalarda bulunmamızın sebebi, günümüzde kayıtsız ve şartsız olarak tavaftan önce sa’y etmenin caiz olduğuna dair fetva verenlerin ortaya çıkmış olmasıdır. Allah yardımcımız olsun.

Kadın, Tavaf’tan Sonra Ay Hali Olursa

Kadın tavafı bitirdikten sonra ay hali olursa bu durumda sa’yini de yapar. Çünkü sa’y için taharet şartı yoktur. Muğni’de[101] şöyle demektedir: “İlim ehlinin çoğunluğunun görüşüne göre Safa ile Merve arasında sa’y için taharet şart değildir. Bu görüşü belirtenler arasında Ata, Malik, Şafii, Ebu Sevr ve rey ashabı da vardır…” daha sonra şunları söylemektedir: “ Ebu Davud dedi ki: Kadın Beyti tavaf ettikten sonra ay hali olursa Safa ile Merve arasında sa’y eder. Sonra da ayrılır gider. Âişe ile Umm Seleme’den de şöyle dedikleri rivayet edilmektedir: “Kadın Beyti tavaf edip tavafın iki rekat namazını kıldıktan sonra ay hali olursa, Safa ile Merve arasında da sa’y etsin.”[102]
12- Kadınların ayın batımından sonra Müzdelife’den küçük çocuklarla birlikte ayrılmaları caizdir. Akabe cemresinde de Mina’ya vardıkları vakit –kalabalık olur korkusuyla- taş atarlar.
İbn Kudame, Muğni’de[103] şöyle demektedir: “Güçsüz kimseler ile kadınların önceden gitmesinde bir sakınca yoktur. Güçsüz yakınlarını önceden gönderenler arasında Abdurrahman b. Avf ve Âişe de vardır; hatta Sevrî, Şafii, Ebu Sevr ve re’y ashabı da böyle demişlerdir. Bu hususta farklı kanaat belirten kimse olduğunu bilmiyoruz. Çünkü böyle bir uygulamada bunlara şefkat ve onların kalabalığın sıkıntısından kurtarılmaları söz konusudur. Peygamberlerinin uygulamasına uymak söz konusudur…”
İmam Şevkani *Neylu’l-evtar*’da[104] şunları söylemektedir: “Deliller şunu göstermektedir: Cemreye taş atma vaktinin güneşin doğuşundan sonra oluşu bu hususta kendileri için ruhsat bulunmayanlar içindir. Kadınlar ve onların dışındaki güçsüzler gibi ruhsatı bulunanların bundan önce taş atmaları caizdir…”
İmam Nevevi, *Mecmû*’da[105] şunları söylemektedir: “Şafii ve mezhebimize mensup ilim adamları şunları söylemişlerdir: Gücü yetmeyen hanımlar ile diğerlerinin Müzdelife’den gece yarısından sonra ve tan yeri ağarmadan önce Mina’ya insanların kalabalığından önce Akabe cemresine taş atmak için erkenden gönderilmeleri sünnettir…” Daha sonra bu hususa delâlet eden hadisleri kaydetmektedir.
13- Kadın, hac ve umre sebebiyle saçlarının uçlarından parmak ucu kadar kısaltır. Muğni’de[106] şöyle demektedir: “Kadın için meşru olan traş olmak değil saçlarını kısaltmaktır. Bu hususta görüş ayrılığı yoktur. İbnu’l-Munzir

[100] V, 252.
[101] V, 246.
[102] Hadisi el-Eslem rivayet etmiştir.
[103] V, 286.
[104] V, 70.
[105] VIII, 125.
[106] V, 313.

dedi ki: Bu hususta ilim adamları icma etmişlerdir. Çünkü kadınlar için saçları traş etmek bir müsle (cezalandırmak için suretlerini değiştirmek) dir. İbn Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Kadınların traş yükümlülükleri yoktur. Kadınlara düşen saçlarını kısaltmaktır."*[107] Ali *radıyallahu anh*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* kadının, başını traş etmesini yasaklamıştır."[108] Ahmed şöyle derdi: Her örüğünden bir parmak ucu kadar keser. Bu İbn Amr, Şafii, İshak ve Ebu Sevr'in görüşüdür. Ebu Davud dedi ki: Ahmed'e başının her tarafından mı kadın saçını kısaltır diye soru sorulduğunu dinledim, o da şu cevabı verdi: Evet saçını başının ön tarafına doğru toplar sonra saçının uçlarından parmak ucu kadar keser."

İmam Nevevi Mecmû'da[109] şunları söylemektedir: "İlim adamları icma ile şunu belirtmişlerdir: Kadının saçlarını traş etmesi emrolunmaz; onun görevi saçlarını kısaltmaktır. Çünkü traş kadınlar için bid'attir ve bir müsledir."

14- Ay hali olan kadın Akabe cemresine taş atıp saçlarını kısalttığı takdirde ihramdan çıkar ve ona ihram sebebiyle haram kılınmış şeyler helal olur. Şu kadar var ki ay halinden temizlendiği taktirde kocasının ona yaklaşması helal değildir. Beyti ifada tavafı için tavaf edinceye kadar kocasını kendisine yaklaştırmaz. Eğer bu esnada kocası ona yaklaşacak olursa fidye vermesi icab eder. Bu ise Mekke'de bir koyun kesip onu Harem bölgesi fakirlerine dağıtmasından ibarettir. Çünkü böyle bir iş, birinci tahallülden sonra gerçekleşmiştir.

15- Kadın ifada tavafından sonra ay hali olursa ne zaman isterse yoluna koyulabilir. O'nun Veda tavafı yapma hükümlülüğü kalkar. Çünkü Âişe *radıyallahu anha* şöyle demiştir: "Huyey kızı Safiyye ifada tavafından sonra ay hali oldu. Ben bunu Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'e söyledim. Şöyle buyurdu:

"O bizi yoksa yolumuzdan alıkoyacak mı?" Ben:

"Ey Allah'ın resulu o ifada tavafını yaptıktan sonra ay hali oldu", deyince Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*: *"O halde o da yola koyulsun"* diye buyurdu.[110]

İbn Abbas'tan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "İnsanlara, en son yapacakları işin Beytullahı tavaf etmek olduğu emrolundu. Şu kadar var ki, ay hali olan kadından bu yükümlülük kaldırılmıştır." (Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir). Yine İbn Abbas'tan rivayete göre Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* ay hali olan kadının eğer ifada tavafını yapmış ise Beytullahı Veda tavafı etmeden yola koyulmasına izin vermiştir." (Hadisi, Ahmed rivayet etmiştir).

İmam Nevevi Mecmû'da[111] şunları söylemektedir: "İbnu'l-Munzir dedi ki: "Genel olarak ilim ehli böyle demişlerdir. Malik, Evzai, Sevri, İshak, Ebu Sevr ve başkaları bunlardandır."

Muğnî'de[112] de şunları söylemektedir: "Bütün bölge fakihlerinin görüşü budur." Ayrıca şunları söylemektedir: "Loğusa kadının hükmü ay hali olan kadının hükmü gibidir. Çünkü loğusalık hükümleri yapılması gerekenler ile düşen mükellefiyetler bakımından ay hali hükümleri gibidir…"

16- Kadının (mahremiyle birlikte) orada namaz kılmak gayesiyle Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* mescidini ziyaret etmesi müstehabdır. Ancak Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* kabrini ziyaret etmesi caiz değildir. Çünkü ona kabirleri ziyaret etmesi yasaklanmıştır. Hicaz Müftüsü Şeyh Muhammed b. İbrahim, Fetvalarında[113] şunları söylemektedir: "Bu meselede sahih olan kadınların şu sebepler dolayısıyla Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in kabrini ziyaret etmelerinin engelleneceğidir:

Genel deliller ve yasaklama eğer umumi ifade ile gelmiş ise, bir delil olmadıkça hiç kimse bunları tahsis edemez. Diğer taraftan illet (yasağın sebebi) zaten mevcuttur…"[114] Şeyh Abdulaziz b. Bâz da "Mensek" adlı eserinde Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın kabrini ziyaretten söz ederken Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in mescidini ziyaret eden kimse ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "Bu ziyaret özel olarak erkekler hakkında meşrudur. Kadınların ise hiç bir şekilde herhangi bir kabri ziyaret etmeleri söz konusu değildir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'den sabit olduğuna göre: *"Kabirleri ziyaret eden, kabirler üzerinde mescitler edinip kandiller yakan kadınlara lanet etmiştir."*

Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'in mescidinde namaz kılmak ve orada dua etmek ve buna benzer sair mescidlerde yapılması meşru olan işleri yapmaya gelince; bu herkes hakkında meşru bir davranıştır…"

DOKUZUNCU BÖLÜM EVLİLİĞE VE EVLİLİĞİN SONA ERDİRİLMESİNE DAİR BAZI HÜKÜMLER

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

[107] Hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir.
[108] Hadisi Tirmizi rivayet etmiştir.
[109] VIII, 150, 154.
[110] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[111] VIII, 281.
[112] III, 461.
[113] III, 239.
[114] Bununla kadınlara kabir ziyaretinin yasaklanmasına sebep teşkil eden illeti kasdetmektedir.

“Sizin için nefislerinizden kendileri ile sükûn bulacağınız ve aranızda muhabbet ve merhamet kıldığı eşler yaratmış olması da O’nun âyetlerindendir. Muhakkak bunlarda düşünen bir topluluk için âyetler vardır.” (er-Rum, 30/21)

“İçinizden evli olmayanları, köle ve cariyelerenizden de salih olanları evlendirin. Eğer onlar fakir iseler, Allah onları lütfu ile zengin kılar. Allah rızık ve lutfu bol olandır. Her şeyi çok iyi bilendir.” (en-Nur, 24/32)

İmam İbn Kesir -Allah’ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demektedir: “Bu evlenmeye dair bir emirdir. İlim adamlarından bir grup güç yetiren herkesin evlenmesinin farz olduğu kanaatindedir. Onlar bu görüşlerine Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* efendimizin şu hadisini delil göstermişlerdir:

“Ey gençler topluluğu, aranızdan evlenmeye gücü yeten kimseler evleniversin. Çünkü böylesi gözü haramdan korur ve insanın iffetini daha iyi muhafaza eder. Güç yetiremeyen kimse oruç tutsun. Çünkü o insanın arzusunu keser.”[115]

Daha sonra evliliğin zengin olmaya sebep teşkil edeceğini yüce Allah’ın: *“Eğer fakir iseler, Allah lütfuyla onları zenginleştirecektir”* (en-Nur, 24/32) buyruğunu delil göstermektedir. Ebu Bekir Es-sıddîk *radıyallahu anh*’dan da şöyle dediğini nakletmektedir: “Sizler Allah’ın evlenmek hususunda size vermiş olduğu emre itaat ediniz. O da size va’d ettiği zenginlik sözünü yerine getirecektir. Çünkü o şöyle buyurmuştur:

“Eğer fakir iseler Allah onları lütfu ile zenginleştirecektir. Allah rızık ve lütfu bol olandır. Herşeyi çok iyi bilendir”.

İbn Mesud’dan şöyle dediği nakledilmiştir: “Siz evlilikte zengin olmanın yollarını arayınız. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *“Eğer onlar fakir iseler Allah onları lütfu ile zenginleştirecektir. Allah rızık ve lütfu geniş olandır. Herşeyi çok iyi bilendir.”* Bunu İbn Cerir rivayet etmiş olup ayrıca el-Bağavi bunun bir benzerini Ömer *radıyallahu anh* da zikretmiş bulunmaktadır…”[116]

Şeyhu’l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[117] şunları söylemektedir: “Yüce Allah müminlere nikahlanmalarını mübah kıldığı gibi, boşamış oldukları hanımlarını ilk kocalarından başkasıyla evlendikten sonra tekrar onlarla evlenmeyi mübah kılmıştır. Hıristiyanlar -kimileri de nikah yapmasını haram kılarlar- nikahlanmasını mübah kabul ettikleri kimselerin boşanmalarını kabul etmezler. Yahudiler boşanmayı mübah kılmakla birlikte boşanmış bir kadın kocasından başkası ile evlenecek olursa ilk kocasına haram olduğunu kabul ederler. Hıristiyanlarda boşanma yoktur. Yahudilerde ise ilk kocasından başkası ile evlendikten sonra tekrar ilk kocasına dönüş söz konusu değildir. Yüce Allah ise müminlere bunu da ötekini de mübah kılmıştır…”

İbnu’l-Kayyım da Zâdu’l-meâd’de[118] evliliğin maksatlarından birisi olan cimanın faydalarını açıklarken şunları söylemektedir: “Cima aslında onun aslî maksatlarını da teşkil eden üç husus sebebiyle söz konusudur:

1- Neslin korunması ve insan türünün devamının sağlanması. Ta ki Yüce Allah’ın bu dünyaya gelmesini takdir etmiş olduğu sayı tamamlanıncaya kadar.

2- Hapsolması ve alıkonulması genel olarak vücuda zarar veren suyun çıkarılması.

3- Arzunun gerçekleştirilmesi, lezzetin alınması ve bu nimet ile fayda sağlanılması…”

O halde evlenmekte pek büyük faydalar vardır. Bunların en büyüğü de kişinin zinadan korunması ve harama bakmaktan kurtulmaktır. Nesil sahibi olmak neseblerin korunması da bu faydalar arasındadır. Eşlerin birbirleriyle sükûn bulup ruhî dengelerinin sağlanması, eşler arasında müslüman toplumun temel yapı taşlarından birisi olan iyi ailenin oluşturulması noktasında gerekli yardımlaşmanın sağlanması, erkeğin, kadının bakımını onu korumayı üstlenmesi, kadının da ev işlerini eksiksiz yerine getirmesi de bu faydalar arasındadır. Kadının doğru görevi budur. Yoksa kadının, toplumun düşmanlarının iddia ettikleri gibi, kadın evin dışında çalışmak hususunda erkeklere ortak değildir. Onlar bu iddia ile kadını evinden dışarı çıkardılar. Onu doğru ve sağlıklı görevinden uzaklaştırdılar. Başkasının yanında çalışmaya teslim ettiler. Onun çalışmasını da başkasının eline verdiler. Böylelikle aile düzeni bozuldu. Eşler arasında anlayış kötüye gitti. Bu ise çoğu zaman onların birbirlerinden ayrılmalarına yahut da istemeyerek ve hoşlanmayarak, tatsız bir hayata katlanarak birlikte kalmalarına sebep teşkil etmiştir.

Hocamız Muhammed Emin eş-Şankitî, *Edvâu’l-Beyân* adlı tefsirinde[119] şunları söylemektedir: “Allah bize de size de sevip razı olduğu şeylere erişme başarısını ihsan etsin. Şu duyulara, akla, semavi vahye, yaratıcı olan Allah’ın koyduğu şer’i hükümlere aykırı uğursuz ve yanlış olan; bütün hükümlerde ve alanlarda erkek ve kadının eşitliği düşüncesi, Allah’ın basiretini köreltti kişiler dışında kimse için gizli kalmayacak kadar, açık bir şekilde insanlığın toplumsal düzenini alabildiğine sarsar, bozar ve fesada uğratır. Öyleki yüce Allah özel nitelikleri ile dişiyi insanın toplumsal yapısının gerçekleşmesinde çeşitli alanlarda katılmaya elverişli olarak yaratmıştır. Bu katılım özellikleri ondan başkası için söz konusu değildir. Gebe kalmak, doğum yapmak, süt vermek, çocukları eğitmek, ev işlerini görmek, yemek pişirmek, hamur yoğurmak, temizlemek ve buna benzer işlerini görmek gibi insan toplumu için evinin içerisinde başkalarının gözlerinden uzak, tam bir koruma ve iffet çerçevesinde, şeref, fazilet ve insani değerleri koruyarak ifâ ettiği bu hizmetler, hiç bir zaman erkeğin para kazanmak için yerine

---

[115] Bu hadisi, Buhari ve Müslim, İbn Mesud *radıyallahu anh*’dan rivayet etmişlerdir.
[116] İbn Kesir Tefsiri, V, 94-95, Darü’l-endelüs baskısı.
[117] XXXII, 90.
[118] III, 149.
[119] III, 422.

getirdiği hizmetlerden daha az değildir. Şu bildik aşağılık ve cahil kafirlerin ve onların izinden gidenlerin iddiasına göre evinin dışında çalışmak hususunda kadının sahip olduğu haklar, tıpkı erkeğin sahip olduğu haklar gibidir. Oysa kadın hamileliği, süt emzirmesi ve loğusalığı döneminde görülüp bilindiği gibi zor olan herhangi bir işi yapabilecek durumda değildir. Kadın, kocası ile birlikte evin dışında çalışacak olursa, bu sefer evin bütün hizmetleri yüz üstü kalır. Küçük çocukların korunması, süt emme çağında bulunanların emzirilmesi, işinden geri dönünce erkeğe yiyecek ve içeceğin hazırlanması gibi... Eğer onun yerini tutacak şekilde birisi ücretle tutulacak olursa bu sefer o kişiden kadının kaçıp kurtulmak maksadıyla evin dışına çıktığı o işlere kendisini vermiş olur. Bu sefer yine netice değişmez; üstelik kadının dışarıya çıkıp onun açılıp saçılmak durumunda kalması halinde ise haysiyetin ve dinin zayi olması söz konusudur…"

O halde müslüman kız kardeşim, Allah'dan kork ve bu garezkâr propagandaya aldanma! Bu propagandaya aldanan kadınların karşı karşıya bulundukları durum, bu iddianın tutarsız ve başarısız olduğunun en iyi bir belgesidir. Deney elbetteki en güzel delildir. O halde müslüman kız kardeşim, gençken, beğenilecek bir haldeyken evlenmek için elini çabuk tut. Öğrenimini devam ettirmek yahut da bir görevde çalışmak gibi bir sebeple evliliğini geciktirme! Çünkü başarılı bir evlilik senin mutluluğun ve huzura kavuşman demektir. Bu her türlü öğrenim ve her türlü görevin yerini tutacak kadar önemlidir. Fakat hiç bir öğrenim ve hiç bir vazife hangi duruma ulaşırsa ulaşsın, onun yerini tutamaz. Sen evinin işlerini gör, çocuklarını eğit, Şüphesiz senin hayatta verimli ve temel görevin budur. Bunun yerine başka bir görev arama. Çünkü hiç birşey ona denk olamaz. Salih bir erkekle evlenme fırsatını kaybetme. Çünkü Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmaktadır:

"Size dininden ve ahlakından hoşnut olduğunuz bir kimse gelirse onu evlendiriniz. Böyle yapmayacak olursanız yeryüzünde bir fitne ve büyük bir fesat baş gösterir."[120]

Evlendirilmesi Hususunda Kadının Görüşünün Alınması

Evlendirilmek istenen hanımın üç durumu söz konusudur: Ya yaşı küçük ve bakiredir ya buluğa ermiş bakiredir yahut da dul bir kadındır. Bunların her birisinin özel bir hükmü vardır.

1- Yaşı küçük bakirenin izni alınmaksızın babası tarafından evlendirilebileceği hususunda görüş ayrılığı yoktur. Onun izninin alınması sözkonusu değildir. Çünkü Ebu Bekir es-Sıddîk *radıyallahu anh* kızı Âişe'yi Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'e altı yaşında iken nikahlamış ve dokuz yaşında iken onunla gerdeğe girmiştir.[121]

İmam Şevkânî, Neylu'l-Evtâr'da[122] şunları söylemektedir: "Hadis-i şerifte babanın kızını buluğ çağından önce evlendirebileceğine dair bir delil vardır." Yine o şunları söylemektedir: "Ayrıca küçük bir kızın yaşı büyük bir erkekle evlendirilmesinin caiz oluşuna da delil vardır. Buhari bu hususta bir başlık açmış ve Aişe *radıyallahu anha* ile ilgili bir hadis zikretmiştir Fethul'-Bari'de bu hususta icma olduğu nakledilmektedir…" Muğni'de[123] şöyle denilmektedir: "İbnu'l-Munzir dedi ki: "Kendisinden ilim bellediğimiz herkes ittifakla şunu belirtmiştir: Babanın küçük kızını denk olan birisiyle evlendirmiş olması halinde nikâhlaması caizdir…"

Derim ki: Ebu Bekir *radıyallahu anh* Âişe *radıyallahu anha*'yı altı yaşında iken Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'e nikâhlamış olması küçük kızın yaşı büyük bir erkekle evlendirilmesini kabul etmeyip bu hususta gerçekleri çarpıtan ve bunun olmayacak bir şey olduğunu değerlendiren kimselere karşı en açık bir delildir. Onların bu tür iddialarda bulunmaları ya cahilliklerinden yahut da kasıtlı kimseler oluşlarından kaynaklanmaktadır.

2- Ergenlik yaşına gelmiş bakire kız, izni alınmaksızın evlendirilemez. Onun izin vermesi ise susması (itiraz etmemesi iledir). Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"Bakire kız izni alınmaksızın nikahlanmaz"

"Ey Allah'ın Resulu, onun izin vermesi nasıldır", diye sordular O:

"Susmasıdır" diye buyurdu.[124]

O halde bakire kızın izin vermesi kaçınılmazdır. İsterse onu evlendirecek olan babası dahi olsun. Bu hususta ilim adamlarının iki farklı görüşünden sahih olan budur. Büyük ilim adamı İbnu'l-Kayyim, Zâdu'l-Meâd adlı eserinde[125] şunları söylemektedir: "İşte selefin cumhurunun görüşü Ebu Hanife ve ondan gelen rivayetlerden birisine göre Ahmed'in görüşü budur. Bizim Allah'ın dininde doğru olan olarak kabul ettiğimiz ve başkasının doğruluğuna kanaat beslemediğimiz görüş te budur. Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın hükmüne emir ve yasağına uygun olan görüş te budur…"

Dul kadın ise ancak izniyle evlendirilebilir. Onun izin vermesi ise bakirenin aksine sözlüdür. Çünkü bakirenin izin vermesi susmasından ibarettir. Muğni'de[126] şöyle demektedir: "İlim ehli arasında onun izninin sözlü olacağı

[120] Hadisi, Tirmizi rivayet etmiş olup hasen olduğunu belirtmiştir. Hadisin başka tanıkları da vardır.
[121] Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[122] VI, 128-129.
[123] VI, 487.
[124] Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[125] V, 96.
[126] VI, 493.

hususunda görüş ayrılığı olduğunu bilmiyoruz. Çünkü bu hususta varid olmuş haber vardır. Ayrıca dil kalpte bulunanı ifade eden araçtır, iznin muteber olduğu her hususta da ona itibar edilir…"
Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- Fetvalarında[127] şunları söylemektedir: "Kadının izni olmadıkça hiç bir kimsenin onu evlendirmemesi gerekir. Tıpkı Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in emrettiği gibi. Eğer o bir eşi istemeyecek olursa küçük bakire kız dışında nikaha hiç bir şekilde zorlanamaz. Sadece küçük bakire kızı babası evlendirebilir ve onun izin vermesi söz konusu değildir. Buluğa ermiş dul kadının ise evlendirilmesi caiz olmaz; ne babası tarafından ne de bir başkası tarafından. Bu hususta da müslümanların icmaı vardır. Buluğa ermiş bakire kızı da baba ve dedesi dışında kimse onun izni olmaksızın evlendiremez. Bu hususta da müslümanların icmaı vardır. Baba ve dedenin ise bu kızın iznini almaları gerekmektedir. Onun iznini almanın vacip ya da müstehap olduğu hususunda ilim adamları farklı görüşlere sahip ise de doğru olan vacip olduğudur. Kadının velisinin, kendisiyle evlendireceği kimse hususunda Allah'dan korkması ve kocanın ona denk olup olmadığını iyice düşünmesi gerekmektedir. Çünkü o bu kızı, kızın kendi öz maslahatı için evlendirir. Kendi maslahatı için değil…"

Veli Şartı

Kadına kendisi için uygun olan eşi seçme hakkının verilmiş olması, dilediği kimse ile evlenmesi noktasında başıboş bırakılması anlamına gelmez. Eğer bu evlilikten akraba ve ailesine bir yarar söz konusu ise o yapacağı seçimi gözden geçirecek ve bu hususta ona doğru yolu gösterecek bir veliye bağlıdır. Bu veli onu nikahlama görevini üstlenir; bizzat kendisi kendi adına akid yapamaz. Şayet evlenecek kadın kendi adına akid yapacak olursa onun bu akdi batıldır. Çünkü bu hususta Sünen diye bilinen hadis kitaplarında Âişe *radıyallahu anha*'dan gelen bir hadis vardır:
"Herhangi bir kadın eğer velisinin izni olmaksızın kendisini nikâhlayacak olursa onun nikâhı batıldır, onun nikâhı batıldır, onun nikâhı batıldır…"
Tirmizî hasen bir hadistir, demiştir. Dört Sünen'de: *"Velisiz nikâh olmaz"* denilmektedir. İşte bu iki hadis ve bu anlamda gelmiş diğer hadisler veli olmaksızın nikâhın sahih olmadığını göstermektedir. Çünkü nefiy (olumsuzluk) da aslolan sıhhatin nefyedilmesidir. Tirmizi şöyle demektedir: "İlim ehli nezdinde amel buna göredir. Ömer, Ali, İbn Abbas, Ebu Hureyre ve başkaları bunlar arasındadır. Aynı şekilde tabiinin fukahâsından rivâyet edildiğine göre onlar da velisiz nikah olmaz demişlerdir. Şafii, Ahmed ve İshak'ın görüşü de budur."[128]

Nikâhı İlan Maksadıyla Kadınların Tef Çalmalarının Hükmü:

Nikâhın bilinmesi ve yayılması amacıyla kadınların tef çalmaları müstehaptır. Bu iş sadece kadınlar arasında olur; beraberinde musiki ya da eğelence çalgıları yahut şarkıcıların seslerinin eşliği söz konusu değildir. Kadınların erkekler tarafından işitilmeyecek şekilde bu münasebetle şiir söylemelerinde de bir sakınca yoktur. Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Helal ile haram arasındaki ayırıcı çizgi nikâh sırasında tef çalmak ile sestir."*[129]
Şevkanî, *Neylu'l-Evtâr*'da[130] şunları söylemektedir: "Bundan nikâh esnasında tef çalmanın ve "… size geldik size geldik" benzeri ifadeleri yüksek sesle söylemenin caiz olduğuna delil vardır. Kötülükleri harekete geçiren ve güzellik, hayasızlık, içki içmek gibi sözler ihtiva eden şarkıların durumu böyle değildir. Bunlar başka zamanlarda haram olduğu gibi nikâh halinde de söylenmeleri haram olan şeylerdir. Haram olan diğer eğlencelerin durumu da budur…"
Müslüman hanım! Evlilik sebebiyle aşırı derecede süs eşyaları ve kumaşlar almakta israfa kaçma. Çünkü bu, Yüce Allah'ın yasak kıldığı ve öyle yapanları sevmediğini belirttiği israf şekillerindendir. Yüce Allah: *"Ve israf etmeyiniz; çünkü o israf edenleri sevmez"* (el-En'âm 6/141) diye buyurmaktadır. O halde sen orta yolu tutmaya bak, övünmeyi terk et!

Kadının Kocasına İtaati Ve Baş Kaldırmasının Haram Oluşu

Müslüman hanımın maruf ölçüler içerisinde kocasına itaat etmesi gerekir. Ebu Hureyre'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:
"Kadın beş vakit namazını kılar, namusunu korur, kocasına itaat ederse cennete istediği kapıdan girer."[131]
Yine Ebu Hureyre'den rivayete göre Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Kocası mukim iken onun izni olmaksızın hiç bir kadının (nafile) oruç tutması da, onun izni olmadığı kimseyi evine sokması da helal değildir."[132]

[127] XXXII, 39.
[128] Ayrıca bk. Muğni, VI, 449.
[129] Hadisi Ahmed, Buhari, Müslim ve Tirmizi rivayet etmiş olup Tirmizi hasen olduğunu belirtmiştir.
[130] VI, 200.
[131] İbn Hibban, Sahih'inde rivayet etmiştir.

Yine Ebu Hureyre'den şöyle dediği rivayet olunmuştur: Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki: *"Erkek hanımını yatağa davet ettiği halde hanımı gelmez kocası da ona kızgın olarak geceyi geçirirse sabaha kadar melekler ona lanet okur."*[133]

Buhari ve Müslim'deki bir rivayete göre de Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Nefsim elinde olana yemin ederim ki, bir erkek hanımını yatağına davet ettiği halde kadın onun bu davetini kabul etmeyecek olursa, mutlaka semada bulunan (Allah), kocası ondan razı oluncaya kadar ona gazap eder."*

Kocanın hanımı üzerindeki haklarından birisi de kadının evini koruyup gözetmesi ve onun izni olmaksızın dışarıya oradan bir şey çıkarmamasıdır. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur: *"Kadın kocasının evinde bir çobandır ve elinin altıdaki sürüden sorumludur."*[134]

Evin işlerini görmesi, kocasını rahatsız edecek ve o sebeple kendi nefsi ve çocukları hakkında tehlikelere maruz kalacak şekilde dışarıdan hizmetçi almaya onu muhtac etmemesi de kocanın haklarındandır. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye, Fetvalarında[135] şunları söylemektedir: "Yüce Allah'ın: *"İyi kadınlar, itaatli olan ve Allah'ın (kendilerini) koruması ile kendileri de gizli olanı koruyanlardandır"* (en-Nisa, 4/34) buyruğu, gerekli hizmetleri yapmak, onunla birlikte yolculuk etmek, kendisine yaklaşmasına imkan vermek ve buna benzer Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın sünnetinin delâlet ettiği şekilde bir uygulamada bulunmak kabilinden kadının, kocasına itaat etmesinin farz olmasını gerektirmektedir…"

Büyük ilim adamı İbnu'l-Kayyim *Zadu'l-Meâd* adlı eserinde[136] şunları söylemektedir: "Kadının hizmetini öngören kimseler yüce Allah'ın bu kelamıyla onlara hitap ettiği vakit bilinen marufun bu olduğunu delil gösterirler. Kadının bolluk içerisinde yaşatılması, kocanın ona hizmet etmesi, süpürmesi, buğday öğütmesi, hamur yoğurması, yıkaması, yatak sermesi ve evin hizmetlerini görmesi ise maruf olmayan münker kabilindendir. Yüce Allah ise şöyle buyurmaktadır:

"Kadınların üzerlerindeki haklar gibi kendilerinin de maruf şekilde hakları vardır" (el-Bakra, II/228)

"Erkekler kadınlar üzerine yöneticidirler" (en-Nisa, 4/34)

Eğer kadın kocasına hizmet etmeyecek olursa, aksine kocanın kendisi ona hizmet ederse bu sefer kadın erkeğin yöneticisi olur… Yüce Allah'ın kadının nafakasını, giyimini ve mesken ihtiyacını karşılamayı erkeğe farz kılması, erkeğin kadından faydalanması, kadının hizmet etmesi ve eşler arasında adeten cereyan eden şeyler karşılığındadır.

Aynı şekilde mutlak olan akitler örfe göre değerlendirilir. Örf ise kadının hizmet etmesi ve evin iç hizmetlerini kendisinin yerine getirmesini öngörmektedir… Bu hususta soylu yahut da daha aşağı mertebede olan kadın, fakir ile zengin kadın arasında bir ayrım yapmak doğru değildir. İşte dünyanın kadınlarının en şereflisi olan kadın (Fatıma *radıyallahu anha* yı kasdetmektedir) kocasına hizmet ediyordu. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Efendimiz'e gördüğü hizmetin zorluklarını şikayet etmek üzere geldiğinde onun şikâyetlerini kabul etmemişti."

Kadın, kocasının kendisinden hoşlanmadığını görmekle birlikte, kendisi onunla birlikte kalmayı arzu ediyorsa ne yapar?

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Şayet bir kadın kocasının uzaklaşmasından yahut yüz çevirmesinden korkarsa barış yolu ile aralarını düzeltmelerinde kendileri için bir vebal yoktur. Barış daha hayırlıdır." (en-Nisa, 4/128)

Bu buyruk hakkında İbn Kesir şunları söylemektedir: "Kadın kocasının kendisinden uzaklaşmasından yahut yüz çevirmesinden çekinecek olursa, onun üzerindeki nafaka, giyim, yanında geceleme yahut da buna benzer haklarını kısmen ya da tamamen düşürebilir. Koca da onun bu hak bağışını kabul edebilir. Kadının, kocasına böyle bir bağışta bulunmasında bir sakınca olmadığı gibi, erkeğin onun bağışını kabul etmesinde de bir sakınca yoktur. Bundan dolayı yüce Allah: *"Barış yolu ile aralarını düzeltmelerinde kendileri için bir vebal yoktur; barış daha hayırlıdır"* buyurmaktadır ki, barış yapmak ayrılmaktan hayırlıdır, demektir." İbn Kesir daha sonra Sevde b. Zem'a *radıyallahu anha* validemizin olayını söz konusu etmektedir. Sevde *radıyallahu anha* yaşlanıp ta Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* ondan ayrılmayı kararlaştırınca, kendisini nikâhı altında tutup buna karşılık gününü Aişe *radıyallahu anha*'ya bağışlaması esası üzerine onunla barış yaptı. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* onun bu teklifini kabul etti ve onu nikahı altında tuttu.[137]

Kadın Kocasından Nefret Edip Onunla Birlikte Kalmak İstemiyorsa Ne Yapar?

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Eğer siz de onların Allah'ın sınırlarını koruyamamalarından korkarsanız; o halde kadının bir şeyleri fidye vermesinde her ikisi için de vebal yoktur."

---

[132] Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[133] Hadisi Buharî, Müslim ve başkaları da rivayet etmiştir.
[134] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[135] XXXIII, 260-261.
[136] V, 188-189.
[137] bk. İbn Kesir, Tefsir, II, 406 son baskı.

Bu buyruğu açıklarken İbn Kesir, Tefsir'inde[138] şunları söylemektedir: "Eşler birbiriyle geçinemeyecek ve kadın, erkeğin haklarını yerine getiremeyecek, ondan nefret ederek onunla birlikte geçinmeye güç yetiremeyecek olursa, vaktiyle kocasının kendisine verdiklerini ona geri fidye olarak verebilir. Bunları ona geri vermesinde kadın için bir vebal olmadığı gibi, erkeğin bunları kabul etmesinde de bir vebal yoktur…"
İşte Hul' denilen de budur.

Kadın Herhangi Bir Sebep Olmaksızın Kocasından Kendisini Boşamasını İsterse

Sevban *radıyallahu anh*'ın rivayetine göre Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Herhangi bir kadın şayet kocasında hiç bir sebep yokken kendisini boşamasını isteyecek olursa onun için cennetin kokusunu almak haram olur."[139]
Çünkü yüce Allah'ın en sevmediği helal boşanmaktır. Boşamaya ihtiyaç halinde baş vurulur. Böyle bir gerek olmadan boşama mekruhtur. Çünkü bunun açıkça bilinen zararları vardır. Kadını boşamayı istemeye zorlayacak ihtiyaç ise, kadının evlilik halinin devam etmesi ile birlikte zarar görecek şekilde erkeğin haklarını yerine getirmek istememesi halidir. Yüce Allah ise: *"Ya iyilikle tutmalıdır veya güzellikle salmalıdır"* (el-Bakara 2/229) buyurmaktadır. Bir başka yerde de şöyle buyurmaktadır:
"Hanımlarıyla cinsi temasta bulunmamaya yemin edenler için dört ay beklemek vardır. Şayet dönerlerse şüphesiz Allah çok mağfiret edendir, çok merhametlidir. Eğer (hanımlarını) boşamaya karar verirlerse (ayrılırlar). Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, bilendir." (el-Bakara, 2/226-227)

Evlilik Akdinin Sona Ermesi Halinde Kadına Düşen Görevler:

Eşler arasında ayrılık iki türlüdür: Birisi hayattaki ayrılık, diğeri ise ölüm ile ayrılıktır. Her iki ayrılıkta da kadının iddet beklemesi gerekir. Bu da şer'an sınırları belli bir süre beklemektir. Bundaki hikmet ise sona eren nikah akdine gereken saygıyı göstermek, kadının rahminde hamileliğin bulunmadığından emin olmaktır. Taki kadından ayrılan koca dışında kimse bu süre zarfında onunla ilişki kurup da şüphe husule gelmesin, nesepler karışmasın. Yine iddet beklemek önceki nikah akdine bir saygıdır. Ayrılan kocanın hakkına bir saygıyı ve ondan ayrılmanın üzüntüsünü açığa vurmayı ihtiva eder. İddet dört çeşittir:
1- Hamile kadının iddeti: Bu iddet kadın ister bâin talakla boşanmış olsun ister ric'î talak ile ister hayatta bir ayrılık ister kocası öldüğü için ayrılmış olsun, doğum yapmakla tamamlanır. Yüce Allah şöyle buyuruyor:
"Hamile olanların iddetleri ise yüklerini bırakmalarıdır." (et-Talak, 65/4)
2- Ay hali olan boşanmış kadının iddeti: Bu da üç kur'dur. Nitekim yüce Allah: *"Boşanmış kadınlar kendi kendilerine üç kur' beklerler"* (el-Bakara, 2/228) buyurmaktadır ki, bu da üç ay hali demektir.
3- Ay hali olmayan kadın: Bu da iki türlüdür; ya ay hali görmeyecek kadar küçüktür ya da ay halinden kesilmiş yaşlı bir kadındır. Yüce Allah bu iki türün de bekleyeceği iddeti şu buyruğuyla açıklamıştır:
"Kadınlarınız arasından ay halinden kesilmiş olanlarla asla ay hali olmayanların (iddetleri) hakkında şüphe ederseniz, onların iddeti üç aydır." (et-Talâk, 65/4)
4- Kocası vefat etmiş olan kadının iddetini de yüce Allah şu buyruğuyla açıklamaktadır:
"İçinizden vefat edenlerin bıraktıkları eşler kendiliklerinden dört ay on gün beklerler." (el-Bakara, 2/234)
Bu buyruk hem kendisiyle gerdeğe girilmiş olan kadını hem yaşı küçük hem de büyük olan kadını kapsar. Bunun kapsamına hamile kadın girmez. Çünkü hamile kadınlar yüce Allah'ın: *"Hamile olanların iddetleri ise yüklerini bırakmalarıdır"* (et-Talak, 65/4) buyruğu ile istisnâ edilmişlerdir.[140]

İddet Bekleyen Kadın İçin Haram Olanlar:

1- Ona evlenme teklifi yapmanın hükmü:
a- Ric'î talak dolayısıyla iddet bekleyen kadına açık ya da üstü kapalı ifadelerle evlenme teklifinde bulunmak haramdır. Çünkü böyle bir kadın evli kadın hükmündedir. Herhangi bir kimsenin ona evlenme teklifinde bulunması caiz değildir. Çünkü hala kocasının nikahı altında gibidir.
b- Ric'î olmayan talak dolayısıyla iddet bekleyen kadına üstü kapalı ifadelerle değil de açıktan evlenme teklifinde bulunmak haramdır.
Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"İddet bekleyen kadınlara üstü kapalı talip olmanızda veya içinizde (onlarla evlenme isteğini) saklamanızda size bir günah yoktur" (el-Bakara, 2/235)
Açıktan evlenme teklifi, onunla evlenme arzusunu açıkça ifade etmektir. Seninle evlenmek istiyorum demek gibi. Çünkü böyle bir teklif sebebiyle kadının evlenme isteği kendisini fiilen iddeti sona ermeden önce iddetinin

---
[138] I, 483.
[139] Hadisi Ebu Davud ve Tirmizi rivayet etmiş olup İbn Hibban, Sahih'inde hasen olduğunu belirtmiştir.
[140] İbnu'l-Kayyım, Zadu'l-Meâd, V, 594-595 de.

sona erdiğini bildirmesine sebep olabilir. Üstü kapalı ifade ise onunla evlenmek hususunda açık bir ifade değildir. Bundan hem bir mahzur ortaya çıkmaz; hem de ayet-i kerime bunu böyle ifade etmektedir
Üstü kapalı ifadeye örnek: Ben senin gibi birisini beğenebilirim, türünden sözler söylemektir. Ric'î olmayan talak dolayısıyla iddet bekleyen kadının yine bu üstü kapalı ifadeye üstü kapalı şekilde cevap vermesi de mübahtır. Ancak açıkça yapılan teklife cevap vermesi helal olmaz. Ric'î talak dolayısıyla iddet bekleyen bir kadının ise kendisine evlenme teklifinde bulunan kimseye ne açık ne de üstü kapalı bir şekilde cevap vermesi mübah değildir.
2- Başka bir kocadan iddet bekleyen kadına akit yapmak haramdır
Çünkü yüce Allah: *"İddet sona erinceye kadar nikâh akdini bağlamaya azmetmeyin"* (el-Bakara, 2/235) buyurmaktadır. İbn Kesir, Tefsir'inde[141] şöyle demektedir: "Yani sizler iddet sona erinceye kadar nikâh akdi yapmayınız. İddet süresi içerisinde yapılacak akdin sahih olmayacağını ilim adamları icma halinde ifade etmişlerdir."

İki Hatırlatma

a- Kendisiyle gerdeğe girilmeden önce kocası tarafından boşanan kadının iddet bekleme yükümlülüğü yoktur. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Ey iman edenler, mü'min hanımları nikâhlayıp sonra kendilerine dokunmadan onları boşarsanız, sizin için onlar aleyhine sayacağınız bir iddet olmaz." (el-Ahzab, 33/49)
İbn Kesir, Tefsir'inde[142] şunları söylemektedir: "Bu ilim adamları tarafından icma ile kabul edilmiş bir husustur. Kadın kendisi ile gerdeğe girilmeden önce boşanacak olursa onun iddet bekleme yükümlülüğü yoktur. Hemen istediği kimse ile evlenebilir."
b- Kendisi ile gerdeğe girilmeden önce boşanıp da mehri tayin edilmiş olan kadının, belirlenmiş mehrin yarısını alma hakkı vardır. Eğer mehri tayin edilmemiş ise giyim ve buna benzer (kocanın) kolayına gelen bir şey ile onu faydalandırması (müt'a vermesi) gerekir.
Kendisi ile gerdeğe girildikten sonra boşanan kadın, mehir almayı hakeder. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Kendileriyle temas etmediğiniz veya kendilerine mehir tayin etmemiş olduğunuz hanımları boşarsanız (bunda) üzerinize günah yoktur. Onları zengin olan kendi halince, fakir olanınız da kendi halince güzel bir şekilde faydalandırınız." (el-Bakara, 2/236)
Nihayet yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Kendilerine mehir tayin etmiş olduğunuz hanımları onlara dokunmadan önce boşarsanız tayin ettiğinizin yarısını onlara verin." (el-Bakara, 2/237)
Yani ey erkekler topluluğu, sizler kadınları kendilerine dokunmadan ve onlar için bir mehir tayin etmeden de boşayabilirsiniz. Eğer bundan dolayı onun kırgınlığı söz konusu ise, bu ona verilecek bir müt'a ile telafi edilir. Müt'a ise her erkeğin kolaylık ve zenginliğine göre ve bu husustaki örfe uygun bir şekilde uygun bir bağışta bulunmaktır. Daha sonra yüce Allah mehri tayin edilmiş olan kadını söz konusu ederek ona bu mehrin yarısının verilmesini emretmiştir. Hâfız İbn Kesir Tefsir'inde şöyle demektedir: "Bu durumda mehrin yarısının verileceği hususu ilim adamları tarafından icma ile kabul edilmiştir. Bu konuda aralarında herhangi bir görüş ayrılığı yoktur."

3- Kocasının Ölümü Dolayısıyla İddet Bekleyen Kadına Haram Olan Şeyler

Bunlar beş husus olup Hidâd (yas) diye adlandırılır
1- Bütün çeşitleriyle hoş koku: Kadın ne bedeninde ne elbisesinde koku sürünmez, kokulu şeyleri kullanmaz. Çünkü sahih hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Efendimiz: *"Hiç bir kokuya el sürmez"* buyurmuştur.
2- Bedenen süslenmek: Böyle bir kadının kına yakması, sürme çekmesi, deriyi boyayan çeşitli boya türleri ile süslenmesi haramdır. Ancak süs olsun diye değil de tedavi maksadıyla sürme çekmeğe mecbur kalması hali bundan müstesnadır. Bu durumda o geceleyin sürme çekebilir; gündüzün o sürmeyi siler. Ziynet özelliği taşımayan sürme dışında herhangi bir ilaçla gözlerini tedavi etmesinde bir sakınca yoktur.
3- Ziynet için yapılmış ziynet için hazırlanmış elbiseleri giyinerek süslenmek: Bu durumda olan bir kadın, ziynet özelliği taşımayan elbiseler giyer. Adeten giyilen renkler arasından muayyen bir renk giyilmesi söz konusu değildir.
4- Yüzük dahil bütün türleri ile ziynet eşyaları takınmak (da haramdır).
5- Kadının, kocasının vefat ettiği evin dışında gecelemesi. Böyle bir evden kadın şer'i bir mazeret olmaksızın başka bir yere gitmez. Ne hasta ziyareti için ne bir arkadaş ne de bir akraba ziyareti için evinden çıkmaz. Gündüzün zorunlu ihtiyaçları için dışarı çıkması mübahtır.

[141] I, 509.
[142] V, 479.

Yüce Allah'ın kadına helal kıldığı hususlardan –bu beş şey dışında kalan- herhangi bir şeyden alıkonulmaz. İmam İbnu'l-Kayyim, Zâdu'l-Meâd'da[143] şöyle demektedir: "Tırnaklarını kesmesi, koltuk altlarını yolması, kesilmesi mendub olan kılları traş etmesi, sidr ile yıkanması ve taranırken onu kullanması da alıkonulmaz."
Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye de Fetvalarında[144] şunları söylemektedir: "Meyve ve et gibi Allah'ın kendisine mübah kıldığı herşeyi yiyebilir; yine mübah olan her türlü içeceği de içer… Dikiş dikmek, elbise biçmek ve buna benzer hanımların yaptıkları işlerden olup mübah olan herhangi bir işi yapması ona haram değildir. Böyle bir kadının iddet dışında mübah olan diğer işleri yapması caizdir. Tesettüre riayet etmek şartıyla kendileriyle konuşmaya gerek duyacağı erkeklerle konuşmak ve benzeri hususlar gibi. İşte sözünü ettiğim bu hususlar, Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'ın sünneti olup kocaları vefat eden ashab hanımlarının yaptıkları işlerdir…"
Avamın söyledikleri şeylerden olan aya karşı yüzünü örter, evinin damına çıkmaz, erkeklerle konuşmaz, mahremlerine karşı yüzünü örter gibi bütün sözlerin hiç bir aslı yoktur. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

ONUNCU BÖLÜM KADININ ŞEREF VE HAYSİYETİNİ, İFFETİNİ KORUYAN BAZI HÜKÜMLER

1- Kadın da erkek gibi gözünü haramdan korumakla, namus ve iffetini muhafaza etmekle emrolunmuştur. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Mü'min erkeklere de ki: Gözlerini (haramdan) sakınsınlar, mahrem yerlerini de korusunlar. Böylesi onlar için daha temizdir. Şüphe yok ki Allah yaptıkları işlerden çok iyi haberdar olandır. Mümin kadılara da de ki: Gözlerini (haramdan) sakınsınlar, mahrem yerlerini korusunlar." (en-Nur, 24/30-31)*
Hocamız Şeyh Muhammed Emin eş-Şankitî, *Advâu'l-Beyân* adlı tefsirinde şunları söylemektedir: "Şanı yüce Allah mümin erkeklerle mümin kadınlara gözlerini haramdan korumalarını ve iffetlerini sakınmalarını emretmiştir. İffetlerini korumanın kapsamına zinadan, Lut kavminin amelinden, lezbiyenlikten korunmak da dahildir. Kişinin mahrem yerlerini insanlara açmaktan ve onlara göstermekten korumayı da kapsar… Yüce Allah erkek ve kadın olsun bu ayet-i kerimede vermiş olduğu emirleri yerine getiren kimselere mağfiret ve büyük mükâfat vadetmiştir. Ancak bununla birlikte el-Ahzab suresinde sözü edilen hasletleri de beraber yapmalıdır. Bu da yüce Allah'ın. *"Doğrusu müslüman erkeklerle müslüman kadınlar… gizli yerlerini koruyan erkeklerle (gizli yerlerini) koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle Allah'ı çokça anan kadınlar için Allah, bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır."* (el-Ahzab, 33/35)[145]
Müsâhaka (lezbiyenlik); kadının kadına sürtünmesi demektir. Bu çok büyük bir suçtur. Bu işi yapan her iki kadın da bu işten vazgeçilecek şekilde bir tedib cezasını hakederler. el-Muğni'de[146] şöyle denilmektedir: "İki kadın birbirine sürtünürse her ikisi de zinakârdır ve lanetlidirler. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'dan şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: *"Kadın kadına yaklaşacak olursa her ikisi de zinakârdır"* ve her ikisine de tazir cezası verilir. Çünkü bu haddi (cezası) belirlenmemiş bir zinadır…"[147] O halde müslüman kadın, özellikle gençleri, bu çirkin işi yapmaktan alabildiğine sakınmalıdır.
Gözleri haramdan sakınmaya gelince büyük ilim adam İbnu'l-Kayyim, el-Cevabu'l-Kâfi adlı eserinde[148] şunları söylemektedir: "Bakışlara gelince, bunlar şehvetin önderi ve elçisidirler. Harama bakmaktan korunmak, mahrem yerini korumanın esasıdır. Etrafına serbestçe bakan bir kimse kendisini tehlikeli yollara salmış olur. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Ey Ali, bir bakışın ardından bir diğer bakış salma. Çünkü ancak birincisi senindir" Bununla kastedilen de maksat gütmeksizin ve aniden gerçekleşen bakıştır. Müsned'de Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'ın şöyle buyurduğu kaydedilmektedir: *"Bakış İblis'in oklarından zehirli bir oktur"* …Bakış aslında insana gelip çatan genel olayların esasını teşkil eder. Çünkü bakış kalpte duyguyu doğurur, bu duygu düşünceyi meydana getirir, düşünce daha sonra şehveti uyandırır, şehvet arkasından iradeyi doğurur, sonra bu güçlenir ve nihayet kesin bir karar haline gelir, arkasından fiil gerçekleşir. Bunu engelleyecek bir husus olmadığı takdirde bütün bunlar olur. Bundan dolayı şöyle denilmiştir: Gözü harama karşı korumaya sabretmek, ondan sonrasından gelecek acılara sabretmekten daha kolaydır…"
O halde müslüman kız kardeşim, sen erkeklere haram olan bakışlardan gözünü koru bazı dergilerde sergilenen çekici resimlere bakma! Yahut ta televizyon ekranlarındaki, video filmlerindeki çekici resimlerden gözünü alıkoy! Kötü akıbetten böylece kurtulacaksın. Sahibini hasretlere boğan nice bakışlar vardır. Esasen yangın küçümsenen kıvılcımlardan olur.
2- Mahrem yerini koruma yollarından birisi de şarkı ve çalgıları dinlemekten uzak durmaktır. Büyük ilim adamı İbnu'l-Kayyim, *İğâsetu'l-Lehfân*[149] de şunları söylemektedir: "İlim, akıl ve dinden az pay sahibi olan kimselere

[143] V, 507.
[144] XXXIV, 27-28.
[145] Advâu'l-Beyân, VI, 186-187.
[146] VIII, 198.
[147] İbn Teymiyye fetvalarında (XV, 321) şunları söylemektedir: "Buna göre sihâk yapan kadın (lezbiyen kadın) zinakardır hadis-i şerifte belirtildiği gibi: *"kadınların zinası onların sihâkları (birleriyle sürtünmeleri) dır"*
[148] sç129-130 da.
[149] I, 242, 248, 264, 265.

şeytanın tuzak ve hileleri ile kendileri vasıtasıyla cahillerin ve bâtılcıların kalplerini tuzağa düşürdüğü hususlardan birisi de insanın kalbini Kur'ân'dan alıkoyan, fasıklığa ve isyana yönelten haram aletler ile birlikte söylenen şarkılar, tutulan tempolar ve çırpılan ellerdir. Bunlar şeytanın Kur'ânı'dır. Rahmandan uzak tutan oldukça kalın bir perdedir. Bu Lut kavminin amelinin ve zinanın yoludur; bu yolla fasık olan aşık, maşukundan maksadına ulaşır.
Kadından yahut tüysüz çocuktan şarkı dinlemeğe gelince; bu en büyük haramlardan bir haram, dini bozan en büyük fesat unsurlarından birisidir… Hiç şüphesiz gayret sahibi her bir kimse aile halkını şüpheli hallere götüren yollardan uzak tuttuğu gibi; şarkı dinlemekten de uzak tutar… Bilindiği gibi kadını elde etmek, erkek için zor bir hal alınca ona şarkıları dinletmeye gayret eder. İşte o vakit kadın yumuşamaya başlar. Çünkü kadın gerçekten seslerden ileri boyutta etkilenir. Eğer ses şarkı nağmeleriyle birlikte olursa bu sefer hem sesden hem de anlamı açısından, iki bakımdan etki altına girer.
Bir de bu etkileyici unsurlara tef, kaval, kırıtarak raks da eklenecek olursa kadının şarkıdan hamile kalması mümkün olsaydı bu şarkılar dolayısıyla hamile kalırdı. Allah'a yemin olsun ki nice kadın namus ve iffetini bırakıp şarkıların etkisiyle fahişelerden bir fahişe olup çıkmıştır…"
O halde ey Müslüman kadın! Allah'tan kork ve bu tehlikeli ahlâkî hastalıktan sakın! Bu ise müslümanlar arasında çeşitli yollar ve türlü üsluplarla revac bulan şarkı dinlemektir. Bu sebepten ötürü bilgisiz bir çok genç kız, bu şarkıları kaynaklarından istemekte ve bunları birbirlerine hediye etmektedirler.
3- Mahrem yerleri korumanın yollarından birisi de, beraberinde kendisini abes işler yapanların ve fasıkların hudutlarından koruyup himaye edecek bir mahremi buluınmaksızın kadının yolculuk yapmasını engellemektir. Beraberinde bir mahremi olmaksızın kadının yolculuk yapmasını engelleyen sahih bir takım hadis-i şerifler, bize kadar ulaşmış bulunmaktadır. Bunlardan birisi İbn Ömer tarafından rivayet edilmiştir. Buna göre Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Kadın beraberinde mahrem bulunmadığı sürede üç günlük bir mesafeye tek başına yolculuk yapamaz."[150]
Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh*'tan rivayete göre Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*, kadının beraberinde kocası yahut herhangi bir mahremi bulunmaksızın iki gün yahut iki gecelik bir yolculuğa çıkmasını yasaklamıştır.[151]
Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayete göre Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:
"Bir kadının beraberinde onun için mahrem olan birisi bulunmadıkça bir günlük ve bir gecelik bir mesafe çeken bir yolculuğa çıkması helal değildir."[152]
Hadis-i Şerifte belirlenen üç gün, iki gün ve bir gece bir gündüz tesbitlerinden maksat, o dönemlerde bilinen yayan yürümek ve binekler üzerinde yol almak gibi nakil araçlarıdır. Hadislerin üç gün iki gün yahut bir gece bir gündüz ve bundan daha az değişik süre tesbitleri ihtiva etmeleri ile ilgili olarak ilim adamları; "maksat ifadelerin zahiri değildir. Ancak kendisine yolculuk adı verilen herşeyin kastedildiğidir," şeklinde cevap vermişlerdir. Buna göre (böyle bir yolculuğu) kadının yalnız başına yapması yasaktır. İmam Nevevi Sahih-i Müslim Şerhinde[153] şunları söylemektedir: "Hulasa kendisine yolculuk denilebilecek herbir mesafeye kadının beraberinde kocası ya da mahremi bulunmaksızın yolculuğa çıkması yasaktır. Bu süre ister üç gün ister iki gün ister bir gün ister bir berîdlik mesafe, isterse de başka bir uzaklık olsun farketmez. Çünkü bu hususta İbn Abbas'ın mutlak rivayeti delildir. Bu konuda geçen Müslim'in rivayetlerinin sonuncusu da odur. Bu rivayet. "Hiç bir kadın beraberinde mahremi bulunmaksızın yolculuk yapamaz" şeklindedir. Bu ise kendisine sefer adı verilecek bütün yolculukları kapsar. Doğrusunu en iyi bilen Allah'dır…"
Farz olan hac için kadınlar topluluğu ile birlikte yolculuk yapmasının caiz olduğuna fetva verenlere gelince; bu fetva sünnete muhaliftir. İmam Hattabi, Meâlimu's-Sünen'de[154] –İbnu'l-Kayyım'ın Tehzibi ile birlikte yapılmış baskısında- şunları söylemektedir: "Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* kadına, beraberinde mahremi olan bir erkek bulunmaksızın yolculuk yapmasını yasaklamıştır. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'ın tesbit ettiği şartı öngörmeksizin hac yolculuğunu yapabileceğini söylemek sünnete aykırıdır. Mahremsiz yolculuğa çıkması bir masiyet olduğuna göre bu durumda onun hac etmesi gerektiğini söylemek caiz olamaz. Çünkü böyle bir şey, sonunda masiyete ulaştıran bir yolla itaat etmektir…"
Şunu belirtelim ki; onlar (bu fetvayı verenler) kadının mutlak olarak mahremsiz yolculuk yapmasını kabul etmemektedirler. Onların böyle bir yolcuğu kadın için mübah kabul etmeleri sadece farz olan hac yolculuğu içindir. İmam Nevevi, Mecmu'da[155] şunları söylemektedir: "Tatavvu (nafile hac için ticaret ve ziyaret ve buna benzer) yolculuklar ise beraberinde mahrem bulunmaksızın caiz değildir."
Bu dönemde, kadının bütün yolculuklarında mahremsiz yola çıkması hususunda işi gevşek tutan kimselerin bu kanaati sözlerine itibar edilir ilim adamlarından hiç bir kimse tarafından paylaşılmamaktadır. Bunların: Kadının mahremi onu uçağa bindirir, sonra bir diğer mahremi gitmek istediği yerde ulaştığı vakit onu karşılar. Çünkü

---
[150] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[151] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[152] Hadisi, Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[153] IX, 103.
[154] II, 276- 277.
[155] VIII, 249.

bunların kanaatine göre uçakta, erkek kadın pek çok yolcu bulunmaktadır. Böylelerine biz şunu söyleriz: Asla! Uçaktaki tehlike diğerlerinden daha fazladır. Çünkü yolcular onunla ihtilat halindedir. Belki bir erkeğin yanında oturur, belki uçak gitmek istediği istikametten bir başka alana gitmek zorunda kalabilir. Bu durumda kendisini karşılayacak kimse bulamaz ve sonuçta tehlikeye maruz kalır, bilmediği ve mahremi bulunmayan bir yerde kadının hali ne olacaktır?

4- Mahrem yerlerini koruma yollarından birisi de erkeğin mahrem olmayan bir kadınla birlikte tenhada başbaşa kalmasının önlenmesidir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"Her kim Allah'a ve Âhiret gününe iman ediyor ise; beraberinde mahremi bulunmayan bir kadın ile kesinlikle başbaşa kalmasın. Çünkü bu takdirde üçüncüleri şeytandır."

Amir b. Rebîa'dan şöyle dediği nakledilmektedir: Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:

"Hiç bir erkek kendisine helal olmayan bir kadınla başbaşa kalmasın. Çünkü şüphesiz onların üçüncüleri şeytandır; beraberinde mahrem bulunması hali müstesnâ."

Mecduddin (İbn Teymiyye), el-Münteka adlı eserinde şunları söylemektedir: "Bu iki hadisi de İmam Ahmed rivayet etmiş olup bu anlamda İbn Abbas'ın rivayet ettiği Buhari ile Müslim'de yer alan bir hadis ise daha önceden geçmiş bulunmaktadır".

İmam Şevkânî, *Neylu'l-Evtâr* adlı eserinde[156] şunları söylemektedir: "Yabancı bir kadınla başbaşa kalmanın haram olduğu icma ile kabul edilmiştir. Nitekim bu icmâı Hafız İbn Hacer, *Fethu'l-Bari* adlı eserinde nakletmiş bulunmaktadır. Haram kılmanın illeti, hadis-i şerifte belirtildiği üzere şeytanın üçüncüleri olmasıdır. Onların yanında hazır bulunması her ikisini de masiyete düşürür. Mahremin varlığı ile birlikte yabancı kadınla bulunmak ise caizdir. Çünkü mahremin bulunması ile birlikte masiyetin meydana gelmesine imkan yoktur…"

Bazı kadınlar ve onların velileri bir takım halvet çeşitlerinde işleri gevşek tutabilmektedir. Bunlar:

a- Kadının kocasının yakın akrabası ile birlikte başbaşa kalması ve onun yanında yüzünü açması: Böyle bir başbaşa kalış, diğerlerinden daha büyük bir tehlikedir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"Sakın kadınların yalnız başına bulundukları yerlere (evlerinde odalarına) girmeyiniz." Ensardan bir adam:

"Ey Allah'ın Resulu ya kayın hakkında ne dersin", diye sordu. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*:

"Kayın ölümün kendisidir" diye buyurdu.[157]

Kadının, kocanın erkek kardeşi demek olduğu söylenmiştir. Sanki Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* erkeğin kardeşinin kadın ile başbaşa kalmasını mekruh görmüş gibidir. Hafiz İbn Hacer, Fethu'l-Bârî'de[158] şunları söylemektedir: "Nevevi dedi ki: Din ilmini bilenlerin ittifakla belirttiklerine göre "Kayınlar" kadının kocasının akrabalarıdır. Babası, amcası, erkek kardeşi, erkek kardeşinin oğlu, amcasının oğlu ve benzerleri… Hadis-i şerifte bununla kastedilen kocanın -babaları ve oğulları dışında kalan- akrabalarıdır. Babalar ve çocuklar ise eşinin mahremleri olup onların böyle bir kadınla başbaşa kalmaları caizdir ve bunlar "Ölüm" diye nitelendirilemezler… Bu hususta işin gevşek tutulması adet haline gelmiştir. Kardeş kardeşinin hanımı ile başbaşa kalabilmektedir. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* bunu ölüme benzetmiştir. O bakımdan böyle bir başbaşa kalışın engellenmesi öncelikle sözkonusudur".

Şevkânî, Neylu'l-Evtâr'da[159] şunları söylemektedir: "Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* Efendimizin *"Kayın ölümdür"* buyruğu, ondan yana korku duymak, başkasına göre daha fazladır, demektir. Nitekim ölümden korkmanın başka şeylerden duyulan korkudan daha büyük olması gibi…"

O halde ey müslüman hanım, Allah'tan kork ve bu hususta –sair insanlar işi gevşek tutsalar bile- sen işini gevşek tutma! Çünkü asıl itibar edilmesi gereken şeriat'ın hükmüdür, insanların adeti değildir.

b- Bazı hanımlar ve onların velileri kadınların tek başına mahremi bulunmayan bir şoför ile birlikte arabaya binmesine müsaade edebilmektedir. Halbuki bu o kadına yabancı olan birisi ile bir halvet demektir. Hicaz Müftüsü Muhammed b. İbrahim Âlu'ş-Şeyh, Mecmûu'l-Fetâva'da[160] şunları söylemektedir: "Beraberinde bir mahremi bulunmaksızın yabancı bir hanımın tek başına şöförle birlikte arabada yolculuk etmesinin apaçık bir münker olduğu hususunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Böyle bir yolculukta küçümsenemeyecek çapta pekçok mefsedet bulunmaktadır. Kadının vakarlı, genç birisi olması ile erkeklerden fazla kaçmayan, onlarla konuşan ve fakat iffetli birisi olması arasında herhangi bir fark yoktur. Mahremlerinin böyle bir yolculuk yapmasına ses çıkarmayan bir erkek, dindarlığı gevşek, mahremlerini kıskanması az bir kimse demektir. Peygamber Efendimiz de şöyle buyurmuştur: *"Bir erkek bir kadın ile başbaşa kaldı mı, mutlaka şeytan onların üçüncüleri olur."* Kadının sürücü ile başbaşa arabaya binmesi, ev ve benzeri bir yerde başbaşa kalmasından daha da ileri derecede bir halvet sayılır. Çünkü sürücü onu alıp -istese de istemese de- şehrin içinde ya da dışında istediği yere götürebilir. Bunun sonuçta ortaya çıkaracağı kötülük ve zararlar ise mücerred halvetin sebep olabileceği kötülük ve zararlardan daha fazladır..."

Halvetin kendisi sebebiyle ortadan kalkacağı kişinin, yaşça büyük olması gerekir. Küçük bir çocuğun bulunması bunun için yeterli değildir. Bazı hanımların; beraberinde küçük bir çocuk bulundurmakla halvet ortadan kalkar,

[156] VI, 120.
[157] Hadisi, Ahmed, Buhari ve Tirmizi rivayet etmiş olup Tirmizi sahih olduğunu belirtmiştir.
[158] IX, 331.
[159] VI, 122.
[160] X, 5.

şeklindeki kanaatleri yanlıştır. İmam Nevevî şöyle diyor: "Yabancı bir erkek yabancı bir kadınla üçüncü bir şahıs bulunmadan (halvet halinde), başbaşa kalmaları, ilim adamlarının ittifakıyla haramdır. Aynı şekilde beraberlerinde yaşının küçüklüğü sebebiyle kendisinden utanılmayan, sakınılmayan bir küçük bulunması halinde de haram olan halvet, ortadan kalkmış olmaz."

c- Bazı hanımlar tedaviye gerek gördükleri gerekçesiyle kadının doktorun yanına girmesi hususunda işi oldukça gevşek tutmaktadır. Bu da karşısında sessiz kalınması caiz olmayan, büyük bir münker ve büyük bir tehlikedir. Şeyh Muhammed b. İbrahim, Mecmûu'l-Fetavâ'da[161] şunları söylemektedir: "Durum ne olursa olsun, bir kadının kendisine yabancı olan bir erkekle -isterse bu kendisini tedavi edecek bir doktor olsun- başbaşa halvette kalması şer'an haramdır. Çünkü; *"Bir erkek bir kadın ile başbaşa kaldı mı mutlaka onların üçüncüleri şeytan olur"* hadisi bunu gerektirmektedir. O halde beraberinde kocasının yada erkek mahremlerinden birisinin bulnması mutlaka gereklidir. Eğer böyle birisi bulunamazsa hiç olmazsa hanım akrabalarından birisi bulunmalıdır. Şayet sözü edilenlerden kimse bulunamaz ve hastalık da ertelenemeyecek kadar tehlikeli olursa, hiç olmazsa haram kılınmış olan halvet halinin sınırlarının dışına çıkılmış olmamak için en azından bir hastabakıcısının bulunması gerekir..."

Aynı şekilde erkek doktorun kendisine yabancı olan meslektaşı yada hastabakıcısı ile halvet halinde bulunması da caiz değildir. Gözleri görsün, görmesin, öğretmenin kız öğrencisi ile, uçaktaki hostesin kendisine yabancı birisi ile halvette kalması da caiz olmaz... Sözüm ona uygarlık, kâfirlerin körü körüne taklit edilmesi ve şer'î hükümlere aldırmamaktan ötürü, insanlar bu hususlarda gevşeklik göstermektedirler. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahil aliyyil azîm!

Erkeğin evinde hizmet eden hizmetçi ile başbaşa kalması caiz olmadığı gibi ev sahibi olan hanımın hizmetçi erkekle başbaşa kalması da caiz değildir. Hizmetçi problemi gerçekten çok tehlikeli bir problemdir. Günümüzde pek çok insanın başına bir beladır çünkü kadınlar öğrenim ve evin dışında iş yapmakla meşgul bulunmaktadırlar. Bu ise mümin erkek ve mümin kadınların son derece dikkatli olmalarını ve gerekli ihtiyat tedbirlerini almalarını ve kötü alışkanlıkların peşinden gitmemelerini gerektirmektedir

Kadının Mahrem Olmayan Erkekle Tokalaşması

Kadının mahremlerinden olmayan bir erkekle tokalaşması haramdır. Fetva davet ve irşad dairesi genel başkanı Şeyh Abdülaziz b. Abdullah b. Bâz, İslamî Davet Kurulunun bastığı Fetvalarında[162] şunları söylemektedir: "Mahrem olmayan kadınlarla tokalaşmak mutlak olarak caiz değildir; kadınların genç ya da yaşlı olmaları arasında fark yoktur. Tokalaşan erkeğin de genç ya da yaşlı olması fark etmez. Çünkü bu durumda her iki taraf için de fitne tehlikesi vardır. Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'den gelen şu rivayet sahihtir: "Resulullah *sallallahu aleyhi vesellem*'in eli asla bir kadının eline değmemiştir; o kadınlarla ancak sözlü olarak beyatleşirdi." Kadının erkekle arada bir engel bulunduğu halde tokalaşması ile bir engel bulunmaksızın tokalaşması arasında da fark yoktur. Çünkü bu husustaki deliller geneldir. Ayrıca fitneye götüren bu yolun kapalı tutulması da gerekmektedir…"

Şeyh Muhammed Emin eş-Şankitî, Advau'l-Beyân adlı tefsirinde[163] şunları söylemektedir: "Şunu bil ki yabancı bir erkeğin kendisi için yabancı olan bir kadın ile tokalaşması caiz değildir. Onun bedeninin böyle bir kadının bedeninin herhangi bir yerine temas etmesi de caiz değildir. Buna dair bir takım deliller şöyledir:

1- Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'ın *"Ben kadınlarla tokalaşmam"* dediği sabittir. Yüce Allah da: *"Andolsun sizin için Allah'ın Resulunde uyulacak güzel bir örnek vardır"* (el-Ahzab, 33/21) buyurmaktadır. O halde ona uyarak kadınlarla tokalaşmamamız gerekir. Az önceki hadisi gerekli açıklamalar ile birlikte Hac Sûresi tefsirinde söz konusu etmiş bulunmaktayız. Bu hadisi ihramlı halde iken ve bunun dışındaki hallerde erkeklere asfura boyanmış kıyafetleri giyinmenin yasaklığına delil olarak zikretmiştir. el-Ahzab suresinde bu, hicap ayetiyle ilgili olarak da onu söz konusu ediyoruz. Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in bey'at zamanında kadınlar ile musafaha etmemesi (tokalaşmaması) erkeğin kadın ile tokalaşmayacağına ve onun bedeninin herhangi bir bölümünü kadının bedenine değmemesi gerektiğine açık bir delildir. Çünkü dokunmanın en hafif çeşidi tokalaşmaktır. Tokalaşmanın gerektiği bir vakit olan beyatleşme vaktinde Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in tokalaşmayı terketmesi, caiz olmadığının delilidir. Kimse de ona muhalefet edemez. Çünkü o sözleri, fiilleri ve takriri ile ümmeti için şeriat koyandır.

2- Daha önce açıkladığımız üzere kadın bütünüyle avrettir. Onun hicaba bürünmesi gerekir. Gözü haramdan koruma emrini ancak fitneye düşmek korkusundan vermiştir. Şüphesiz bedenin bedene değmesi gözle bakmaya nisbetle insanın duygularını galeyana getirmekte ve fitneye çağırmakta daha güçlü bir etkendir. İnsaflı herkes bunun doğruluğunu çok iyi bilir.

3- Böyle bir iş yabancı bir kadından zevk almaya sebeptir. Çünkü günümüzde takva azalmış, emanet diye bir şey kalmamış, şüpheli hallerden uzak durmak (vera) görülmez olmuştur. Bizlere defalarca nakledildiğine göre

---

[161] X, 13.
[162] I, 85.
[163] VI, 602-603.

avamdan olan bir takım kocalar baldızlarını ağızlarından öpmekte ve icma ile haram olan bu öpüşmeyi selamlaşmak diye adlandırarak: Ona selam ver demekte ve bununla onu öpmeyi kasdetmektedirler. Herhangi bir şüphenin söz konusu olmadığı gerçek şu ki; bütün fitnelerden, şüpheli hallerden ve sebeplerinden uzak kalmak gerekir. Bunların en büyüklerinden birisi de erkeğin kendisi için yabancı olan bir kadının bedenine herhangi bir şekilde dokunmasıdır. Harama götüren bir yolun ise kapatılması gerekmektedir…"

Ve sonuç:

Mümin erkekler, mümin kadınlar! Ben sizlere yüce Allah'ın şu buyruklarındaki emir ve tavsiyelerini hatırlatıyorum:
"Mümin erkeklere de ki: Gözlerini (haramdan) sakınsınlar, mahrem yerlerini de korusunlar. Böylesi onlar için daha temizdir. Şüphe yok ki Allah yaptıkları işlerden çok iyi haberdar olandır."
"Mümin kadınlara da de ki: Gözlerini (haramdan) sakınsınlar, mahrem yerlerini korusunlar. Dışarıda kendiliğinden görünen kısmı hariç, süslerini göstermesinler, başörtülerini de yakalarının üzerine indirsinler; zinetlerini eşlerinden, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kızkardeşlerinin oğullarından, kendi (müslüman) kadınlarından, cariyelerinden, erkeklerden kadınlara ihtiyacı kalmamış hizmetçilerden ve kadınların avret yerlerini henüz anlamayan erkek çocuklardan başkasına sakın göstermesinler. Gizledikleri zinetleri bilinsin diye de ayaklarını vurmasınlar. Ey iman edenler! Allah'a topluca tevbe edin ki felah bulasınız" (en-Nur, 24/30-31)
Âlemlerin rabbi olan Allah'a hamdolsun, Peygamberimiz Muhammed'e, onun aile halkına, ashabına da salât ve selâm olsun.

﴿تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات﴾

« باللغة التركية »

صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة : محمد بشير إريارصوي

2009 - 1430

islamhouse.com